

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden
ingaaude op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels - 0.09
» » » 1000 » - 0.08
» » » 3000 » - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie”, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, Voorzitter der Redactiecommissie, 7a Heerengracht, of den Secretaris, Mr. G. VAN SLOOTEN AZN., 43 Conradkade, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribuëeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(ri)ce.

Aan allen wordt gratis het Weekblad toegezonden.

Om lid te worden vull men onderstaand formulier in, en zende het aan het Bureau der Vereeniging, Heerengracht 4 Den Haag.

Handtekening: _____

Straat of gracht: _____

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — Een tentoonstelling van Vlechtwerk. — Weekoverzicht. — Oost-Indische berichten. — West-Indische berichten. — Jaarverslag der Afd. Bada. — Hoe onze koloniën sael tot meerderen bloei en ontwikkeling te brengen zijn. — Sympathie voor Indië. — Krakahans ofte wel kettingangars. — Indische geneesmiddelen. — Varia. — Boekaankondiging. — Inhoud van Nederl. Tijdsch. voor Oost- en West-Indië. — Mail.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Op 10 Juli in kas f 525.18

Bijgekomen:

Van Y. Z. te Velp. 10.—

Opbrengst van een concert gegeven door den heer J. H. C. van Reenen, ontvangen door de zeer gewaardeerde bemiddeling van den heer A. te Velp 90.—

Van J. P. den Haag 100.—

Laatste storting der collectie te Wageningen. (In het geheel werd na aftrek der onkosten door de correspondenten te W. ingezameld f 261.60). 6.—

f 781.18

De Afdeling Rotterdam verzond den 18den dezer weder een wissel, thans groot f 1650.— aan de Afd.-Ned. Indië te Batavia.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeling 's Gravenhage:

Met de hulp der 5de Commissie zullen de in den Haag gehouden „Groep-Tentoonstellingen van Indische Kunstnijverheid” door ons worden vervolgd. Eene tentoonstelling van Vlechtwerk van allerlei aard zal in de aanstaande maand Augustus worden geopend in de Gothische Zaal bij het Koninklijk Paleis in het Noordeinde, ons ook thans weder door Hare Majesteit de Koningin daartoe afgestaan.

Wij richten zoowel tot leden als niet-leden, tot alle bezitters van fraai Oost- of West-Indisch Vlechtwerk, (manden, doosjes, tassen, vloer-, lig- en zitmaten, zeejies en andere gevlochten voorwerpen van huiselijk gebruik, hoeden enz. enz.) het verzoek, om ons dit voor den duur dezer tentoonstelling, d. i. uiterlijk tot half October a. s., in bruikleen te willen afstaan. Ieder stuk, al is het nog zoo klein en schijnbaar onbeduidend, zal ons welkom zijn, alsook foto's of afbeeldingen het vlechten betreffende. Zie ook hierachter het daarop betrekking hebbende artikel: „Een Tentoonstelling van Vlechtwerk” van den heer J. A. Loebber, die als zaakkundige met groote liefde en toewijding op zich genomen heeft deze tentoonstelling te ordenen en er den catalogus voor te maken.

Het geleende zal met de grootste zorg worden behandeld.

De kosten voor het vervoer naar hier en terug worden door ons betaald; voorwerpen in den Haag zullen wij laten halen, wanneer wij bericht krijgen, dat men bereid is aan ons verzoek te voldoen.

Dit bericht zende men aan het adres van onze presidente, 7a Heerengracht, dan wel aan het Bureau der Vereeniging, Heerengracht 4, den Haag.

Een tentoonstelling van Vlechtwerk.

Er is weder een tentoonstelling in 't vooruitzicht! Nogmaals een van „Oost en West”, die in Augustus van dit jaar zal trachten een overzicht van het Indische vlechtwerk te geven.

Met opzet spatier ik dit trachten! Wanneer men een tentoonstelling van wapens of batik's gaat houden, is daarvan in particulier bezit voldoende aanwezig om een behoorlijke expositie te organiseren. Van vlechtwerk is die overvloed niet te verwachten, teminste niet in die mate van uitgebreidheid, welke deze Indische volkstechniek beslaat, niet in verhouding tot haar groote verspreiding op alle eilanden en eilandjes in den Archipel.

Daarom zal het slagen dezer tentoonstelling afhangen van den tijdelijken afstand van particulier bezit en van de medewerking der Nederlandsche verzamelingen. Wanneer evenals verleden jaar weder eenige der laatste niet tot medewerking te bewegen zijn, zal dit een ernstig gevaar loopen!

Ik geloof dat dit met reden bejammerd zou mogen worden!

Het geldt hier toch meer, dan het welzijn van één enkele Vereeniging.

Dit tentoonstellingsgebied van „Oost en West”, aangevangen met dilettanten-schreden, met kleine, vage pogingen in een klein zaaltje, is succesievelijk uitgebreid en de laatste tentoonstelling, de eerste van het Indische, textiele gebied, is een evenement geworden, een ééniige poging in die richting, ondanks de onthouding, in binnen- en buitenland zonder gelijkend voorbeeld.

En zooals ik in mijn literatuur-overzicht in het voorgaande Nr. heb doen zien, heeft deze expositie tevens in allerlei kringen een wakkere poging tot completer blootlegging van dit gebied doen ontstaan; ze heeft door een methodisch overzicht van Indische weefsels te geven de eigenaardige schoonheid en het wetenschappelijk belang doen zien. Zóó is het meer geworden dan vereenigingsbelang, een echt nationaal belang!

Niet genoeg kan hierop in dezen tijd de nadruk gelegd worden. Het is één van die dingen, waarin, zooals met koninklijke woorden gezegd is, een klein land groot kan zijn!

Wij stellen prijs op het bezit onzer koloniën, maar hebben met het materieel bezit, ook een morele taak op ons genomen, om in het belang dier bruine bevolking werkzaam te zijn. Waar nu, als in den Indischen Archipel, de sierkunst de meest algemeene, de meest ontwikkelde uiting van den inlander is, daar moet dat geestelijk sieraad verpleegd en verzorgd worden. Wij moeten zorgen voor de kunst ten onzent, maar ook voor het in-stand-houden der gindsche.

Als deze gaat wijnen door het verdwijnen van het aristocratische element in de inlandse samenleving, dan treedt de overheerscher in diens plichten.

Bestudeering van dit gebied, het laten zien van die karakteristieke schoonheid, deze twee zijn de voornamen der boomen, die ons op den goeden weg kunnen brengen en tevens den band tusschen Moederland en Koloniën een belangrijk heftsel kunnen geven. Dat zijn nationale belangen van hooge waarde!

De gebeurtenissen in Zuid-Afrika hebben meer dan vroeger in het licht gesteld, hoe het imperialisme van groote staten een gezond en warm-wildend nationalisme van kleine staten als enigst verdedigingsmiddel noodzakelijk maakt. Met volge waardeering van wat ginds over de grenzen geschiedt, moet ernstigen nadruk gelegd worden op al wat van Nederlandschen stam uitgaat; dit te bevorderen, is nationale plicht. En ik geloof, dat het geen chauvinisme is, wanneer ik mij verheug over het feit, dat sinds eenigen tijd op dit eigen, koloniaal studiegebied Nederland de leiding gaat krijgen, dat spoedig niet meer gesproken zal kunnen worden van de „bisher so gut wie noch gar nicht bearbeiteten Ornamentik der indonesischen Völker”

Doch niet alleen om deze redenen moet op medewerking van allen gerekend mogen worden. De ervaring van verleden jaar maakt het noodzakelijk te wijzen op de wetenschappelijke belangen, die door onthouding geschaad kunnen worden. Geen Museum ten onzent bezit een complete verzameling vlechtwerk; geen Museum is door ruimte en overvloed van materiaal in staat een methodisch overzicht van dit volkswerk te geven. Studeerenden en belangstellenden op dit gebied zijn verplicht van Amsterdam naar Haarlem, Leiden, Rotterdam, Utrecht en Kampen te reizen, een vermoeiende reisgeschiedenis, die slechts weinigen zich getroosten zullen.

Tegenover de geringe zwaarigheid, zich van het aanwezig materiaal gedeeltelijk te onttrekken, gering, omdat haast niemand er naar omziet, staat het groote voordeel, dat alles gerangschikt in één collectie verdoord kan worden, dat op merkwaardige specimen der musea volledig licht (ook letterlijk) valt, dat het belangrijk vlechtwerk-materiaal in particulier en museum bezit vastgelegd wordt in één catalogus, waardoor een dergelijke groeptentoonstelling van groote, blijvende waarde wordt.

Om medewerking van allen in deze richting mag met ernstigen nadruk gevraagd worden.

De inrichting van deze tentoonstelling zal door den bijzonderen aard van het vlechtwerk een andere dan verleden jaar zijn, n.l. als volgt:

I. Bewerking.

Materialen — gedroogd en zoo mogelijk in natura. Gereedschappen en voorwerpen in bewerking.

Vlechtlagen en Technieken.

Foto's van Vlechtsters.

Afbeeldingen.

II. Gebruik van vlechtwerk bij de Indische volken.

III. Het versierde vlechtwerk.

Deze drie afdelingen kunnen, mits eenigszins compleet, een zeer interessante tentoonstelling vormen, waarop ook het kijklustig publiek veel aantrekkelijks zal zien.

Vlechten behoort tot den textielen groep op nlijverheidsgebied. Van daar, dat „Oost en West”, als supplement aan en als aardige aanknooping met die van verleden jaar, eenige weefsel-bewerkingen wil toevoegen, als:

IV. Kaartweefsels in Indië.

V. Pèlangi en andere nog niet gereleveerde weefsel-versieringen.

De Vereeniging kan dit temeer doen, daar mij ten haren behoeve op zeer welwillende wijze belangrijke inzendingen zijn toegezegd.

Leiden.

J. A. LOEBBER JR.

WEEKOVERZICHT.

Voor een enkele maal vragen wij verlof om een kleine juridische opmerking in ons politiek overzicht in te vlechten, waarbij wij ons evenwel haasteloos aanstonds te verzekeren, dat wij er niet een gewoonte van zullen maken. Maar 't leek ons in dit speciale geval dienstig, een voor Indische ouders belangrijke zaak even mede te deelen. Het is namelijk uitgemaakt, dat een zoon van een Nederlander, die als burgerlijk of militair ambtenaar in de Koloniën woonplaats heeft, voortaan, hier te lande verblijfhoudend, dienstplichtig zal zijn. Het scheen, dat men door de redactiewijziging van de nieuwe militiewet nog niet volkomen overtuigd was en men heeft daarom nog eens een advies daarover ingewonnen. Het bescheid wees op de duidelijke bewoordingen van de wet en de memorie van toelichting, waaruit ondubbelzinnig volgt, dat de oude uitzondering van art. 17, 3° der militiewet van 1861 niet meer bestaat. Wie het naadje van de kous weten wil, kan dat vinden in het Weekblad voor de Burgerlijke Administratie jaargang 1902 n°. 2706 en 2757. Wanneer vaders, die hun kinderen in Holland willen laten studeren, zich deze wijziging goed in 't hoofd prenten, kan hun dat later een plotselinge onaangename verrassing besparen. Intusschen, 't dient gezegd, wij voelden meer voor de oude bepaling. Waar men Indië inrichtingen van onderwijs onthoudt en zulk een onthouding zelfs poogt goed te praten met te wijzen op het gevaar van los worden van den band tusschen koloniën en moederland, daar behoort men het den Indischen ouders ook een weinig gemakkelijk te maken, om de Hollandsche opvoeding aan hun kinderen te geven. En nu doet men juist 't omgekeerde. Er moet belasting worden betaald van het geld, dat de kinderen hier in Holland kosten (waardoor de ouders in Indië dubbel kunnen belaten) en nu moeten de jongens hier soldaat worden ook. Consequentie is voorzeker niet het fort van onze koloniale politiek.

Chamberlain is dus niet eerste minister geworden. Dat is wel het belangrijkste van het bericht betreffende het aftreden van den ouden Lord Salisbury. Hoe dit alles moet worden verklaard, is nog volkomen duister. Natuurlijk leest men wel overal in de kranten, dat de heer Chamberlain in beminlijke bescheidenheid zich op den achtergrond heeft gehouden, maar dat is even natuurlijk onjuist. Het was reeds in 1898 voor niemand in Engeland een geheim, dat de heer Chamberlain het premierschap ambieerde, en men heeft hem er reeds jaren mee gedoovert, allermeest in de humoristische en satirieke bladen. Wanneer de secretaris voor de koloniën er zelf nog niet aan gedacht had, zou hij door alles, wat er over geschreven is, op 't idee gekomen zijn. In de honderd jaren, die verlopen zijn, sedert Talleyrand sprak van „créer une chose en affirmant qu'elle existe”, is in de politieke carrière maar heel weinig veranderd. Neen, men mag aannemen, dat gewichtige redenen hebben meegewerkt tot het optreden van Balfour als premier. Wellicht bespeuren wij ze binnen kort. Wij meenen echter nu reeds te mogen voorspellen, dat een ampele schadevergoeding voor dit *lucrum cessans* den heer Chamberlain zal worden geschonken, Intusschen wekt het aftreden van Lord Salisbury op zich zelf geen sensatie. Algemeen had men verwacht, dat het reeds veel eerder zou hebben plaats gehad. Ook het optreden van Lord Balfour behoeft geen commentaar. Als de heer Chamberlain den post niet kreeg, was 't duidelijk, dat een neefje van den familie-zwakken Lord Salisbury ermede begiftigd zou worden.

Ook voor de vorsten is het reis-seizoen aangebroken en het wordt voor bezoekers moeilijk hen thuis te vinden. Koning Eduard doet een zeetochtje, keizer Wilhelm is naar Noorwegen, Alexander van Servië

pakt zijn koffers en de koning van Italië is naar St. Petersburg. Italië en Rusland; 't zijn nog al heterogene begrippen, zou men zo zeggen. Klimaat, beschaving, geschiedenis, volksaard, wat hebben ze eigenlijk gemeen? Met deze vraag heeft men in de pers en bij de feestelijke toespraken, die ook vorstelijke diners plegen te bederven, klaarblijkelijk in de war gezeten. Eindelijk heeft men de *connecting link* gevonden in de persoon van de Koningin, die, zooals men weet, een Montenegrijnsche prinses is. 't Is bekend, dat Rusland in Montenegro een geavanceerde Russische post in het Balkan-schiereiland ziet en om die reden het landje zijn vriendschap en repeteergeweren pleegt cadeau te geven. Een vorstin van dat land kan dus zoo half en half wel voor een Russin doorgaan en daarmede was de onverbreekbare band gevonden. Politieke gevolgen van deze reis zijn voorspellen moeilijk te voorspellen. Het veld van bespiegelingen daaromtrent is met het vernieuwen van het drievoudig verbond belangrijk beperkt.

De Deutsche keizer heeft misschien een verkoelings-tochtje naar 't Noorden wel noodig. Hij heeft althans meer dan één reden, om zich bij zijn thuiskomst weer eens flink op te winden. Niet 't minst blijft de Pool-sche kwestie een doorn in Zijner Majesteit keizerlijk vleesch. Terwijl het Poolse volk zeer heesht weigert vreugde te betoonen bij 's keizers komst in zijn Deutsche provincie, viert het luidrechtig de herinnering aan vroeger dagen, toen de Polen de Deutsche ridderschap klop gaven en beleedigen aan het adres van den keizer zijn aan de orde van den dag. Het moet een zenuwachtige betrekking zijn, die graaf van Bülow bekleedt. Nauwelijks heeft men zich in de handen gewreven bij de gedachte, dat een betrekkelijke kalme in de binnen- en buitenlandse politiek heerscht, of de keizer roept met een redevoering of opzienbarende daad alle booze geesten van ontevredenheid, gekrenkte ijdelheid of particularisme in werksame woede op. Men krijgt onwillkeurig bij het aanschouwen van dit gedrag hetzelfde gevoel, als wanneer men een kind ziet loopen met een trancheermes of een doosje lucifers in de handen.

Oost-Indische berichten.

Cholera-Cholera-Cholera. Men kan geen Indische courant inzien, of men leest van deze vreeselijke ziekte.

Te Batavia, waar de epidemie werd ingewijd met het overlijden, op 22 Mei, van mejuffrouw Tadema, dochter van den vice-admiraal, deden zich na dien haast dagelijks gevallen voor, d.w.z. gevallen, die ter kennis kwamen van het bestuur. Zoo werden er op 2 Juni 3 inlanders aangetast, waarvan er 1 stierf; op 3 Juni eveneens 3, waarvan er 2 bezweken; op 5 Juni kwamen 2 gevallen voor, beide met doodelijken afloop; op 6 Juni werd één slachtoffer aangegeven; op 9 Juni werden 6 inlanders aangetast, waarvan er 4 stierven; op 7 en 8 Juni 8 inlanders en Chinezen, waarvan er 6 bezweken, enz., enz.

Een treffend geval was dat van den heer Guérin (te Batavia). Deze had reeds verleden jaar een kind aan de ziekte verloren. Na 7 Juni j.l. bezweek een tweede zijner kinderen daaraan en 8 Juni werd een derde kind aangetast.

Met het oog op de ziekte werd door den resident van Batavia verboden, ijs rond te venten of buiten de fabrieken, apotheken, sociëteiten of andere dergelijke instellingen (waar het ijs geacht wordt, onder beter toezicht te zijn geborgen) te verkoopen, zonder bepaalde vergunning, door het hoofd van plaatselijk bestuur namens den resident af te geven.

Gelijk men weet, overleden kort geleden, en wel zes dagen na elkander, twee broeders van den Soe-soehoenan van Solo, aan cholera; op 1 Juni bezweek een derde broeder van dien vorst aan dezelfde ziekte.

Ook buiten ons Indië, — zoo te Sjanghay, Macao en Colombo, — is de ziekte uitgebroken.

Te Singapore kwamen op 27, 28 en 29 Mei telkens 4, — dus in het geheel 12, — gevallen voor, waarvan 11 met doodelijken afloop. Het stoomschip *Nan-Shan* bracht er den 29sten Mei een duizendtal Chinesees koelies aan, onder wie de cholera op reis 25 slachtoffers had geëischt. De koelies gingen in quarantaine op Sint-John's-eiland, waar den volgende dag weder 14 hunner stierven.

Merauké. Volgens het *Bat. Nobl.* (van 9 Juni) zou de Indische Regeering het plan, om *Merauké* te verlaten, ernstig overwegen en ook de Minister van Koloniën beginnen in te zien, dat onze vestiging aldaar eene groote fout is geweest.

Aan het daarop volgend nummer van dat blad omtrenten wij het bericht, dat Dr. G. W. Kiewiet de Jonge, leeraar aan den cursus voor tropische ziekten, verbonden aan het geneeskundig laboratorium, te Weltevreden, de opdracht ontving om zich, met een door den chef over den geneeskundigen dienst aan te wijzen officier van gezondheid in commissie naar *Merauké* te begeven, teneinde een algemeen onderzoek in te stellen naar de oorzaken van den slechten gezondheidstoestand aldaar.

Ter bestrijding der *beriberi*, die het grootste contingent der van Meraké geëvacueerden levert, zal daar nu een proef worden genomen met *Katjang-idjo* als hoofdbestanddeel der voeding. Met de leiding dezer proef wordt belast de officier van gezondheid der tweede klasse H. L. Roelofsma, die met goeden uitslag deze voedingswijze op Atjeh in toepassing bracht en thans naar Meraké is overgeplaatst.

Volgens het B. N. is in den laatsten tijd bij het departement van Oorlog, met het oog op den B. V., veel en hard gewerkt. Zoo kwamen de plannen gereed voor het onder dak brengen van de in tijd van oorlog nabij Batavia te verzamelen groote troepenmacht. Elk bataillon kent dadelijk zijn plaats, weet waar het de materialen vandaan moet halen om zoo noodig tijdelijke barakken te gaan opslaan; de genie heeft order om daarbij de behulpzame hand te bieden, de intendant is op de hoogte van de wijze waarop zij voor de verpleging moet te werk gaan; de geneeskundige dienst tast niet meer in het duister ten aanzien van zijn verplichtingen.

„Kortom”, zegt het blad, „de voorbereiding schrijft met reuzenschreden voort tegen een vijand, die ons evenwel het meest zal verplichten met weg te blijven”.

Een Cursus voor Suikertechniek. Reeds in 1899 wees de vorige Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid op de noodzakelijkheid eener uitbreiding van het technisch Onderwijs en stelde hij voor, bij wijze van proef aan de burgeravondschole te Soerabaja een cursus voor de suikertechniek toe te voegen. Een langdurige gedachtenwisseling tusschen verschillende autoriteiten volgde daarop, doch nu onlangs gaf de tegenwoordige Directeur v. O. E. en N. in overweging, reeds voor den cursus 1902-1903 in eerste uitgaaf een som van f 3450.— toe te staan.

Geneeskundig Laboratorium te Batavia — Aan hetgeen het *Bat. Nwb.*, overname uit het verslag der werkzaamheden in dat laboratorium over 1901, ontleenen wij het volgende:

„Proeven werden genomen met het door het Instituut Pasteur te Parijs verkrijgbaar gestelde virus de rat van J. Danysz, ter verdelgung van ratten, met het oog op een mogelijk pestgevaar. — De resultaten dezer proeven waren niet van dien aard, dat van deze wijze van rattenverdelgung voor hier te lande veel te verwachten is.

„Met het oog op de plannen, om Ambarawa van een drinkwaterleiding te voorzien, werd door den directeur van het laboratorium in de maand Mei een dienstreis gemaakt naar de bron *Doekoe Legoo* te Baudong nabij Ambarawa, ten einde het water uit die bron bacteriologisch te onderzoeken. — Dit onderzoek leverde een zeer gunstig resultaat op.

De onderzoekingen over pest konden dit jaar niet worden voortgezet, waardoor ook de bereiding van pestserien moest worden gestaakt. De reden hiervan is gelegen in het feit, dat alle beschikbare ruimte werd ingenomen door den Cursus in tropische ziekten en het werken met pestbacterien in een betrekkelijk kleine ruimte, waar zooveel personen dagelijks samen zijn, een te groot gevaar oplevert.

— In de maand Maart werd de cursus in tropische ziekten geopend. — Omtrent dien cursus is bepaald, dat deze gehouden zal worden van 1 Februari tot ultimo April, van 1 Juli tot ultimo September en van 1 October tot ultimo December. De voor dien cursus geprojecteerde bijbouw kwam in 1901 niet tot stand, omdat het legerbestuur van meening is, dat het militaire terrein, nu door het laboratorium ingenomen, voor een eventueel noodige uitbreiding van het militair hospitaal moet worden gereserveerd.”

Klaagt derhalve de Directie van het Geneeskundig Laboratorium over gebrek aan ruimte, hetzelfde doet Dr. Kiewit de Jonge, leeraar (en blijkbaar de éénige leeraar) aan den cursus in tropische ziekten.

„Gedurende het eerste cursusjaar”, zoo schrijft hij, „moesten, bij gebrek aan geschikte localiteiten, alle werkzaamheden worden verricht in één vertrek, dat dus het eene oogenblik dienst deed als collegezaal, het volgende als chemisch of bacteriologisch laboratorium, daarna weder als kamer voor onderzoek van patienten en eindelijk als mikroscooplocaal. De eenige tafel was ieders dan kroes bestemd om er op te schrijven, en werd daarna tot chemische werktafel verheven. Het gevolg van dezen feitelijk onhoudbaren toestand was, dat er geen behoorlijke gelegenheid tot werken bestond. Onderzoekingen, waarvoor eene enigszins groote ruimte of langere tijd noodig was, konden nooit worden verricht, zoodat wij waren aangewezen op de meest eenvoudige zaken en onzen tijd geheel moesten besteden aan betrekkelijk elementaire onderwerpen. Trouwens, zoo lang de cursus in tropenziekten blijft ingericht, zoodat thans het geval is, dat namelijk de geheele leiding der deelnemers aan één persoon is toevertrouwd, zal voor dien leeraar zelf wel nooit veel tijd voor eigen wetenschappelijke arbeid overschieten.”

Zoodat de lezers van het *Koloniale Weekblad* weten, werd een paar maanden geleden de bekende **Radèn Mas Octojo** tot regent van **Ngawi** (Madoen) benoemd, en zulks met voorbijgang der bloedverwanten zijner voorgangers.

Had reeds kort na zijn optreden een *Ketjoe-partij* plaats, in de eerste week van Juni j.l. kwamen eventjes twee dergelijke roofpartijen voor.

„Men zou natuurlijk uiterst onbillijk handelen”, aldus de Madioensche correspondent der *Semarang-courant*, „door dien regent daarvan een verwijt te maken, want geloof ons maar gerust, dat diens pad ook niet over rozen zonder doornen slingert en daarom vonden we het ook een beetje onhandig van een Ngawischen correspondent, om dien nieuwen regent reeds zooveel lof te gaan toezwaaien in het vorstenlandsche blaadje: *Het Centrum*. Eerst dan, wanneer die regent het daar een paar jaren heeft uitgehouden onder het tegenwoordig Madioensche régime, zullen we elkaar eens nader spreken.”

Aan den onlangs als resident van Banjoemas gepensioneerden heer **G. H. Hogenraad** wijdt de *Semarang-Courant* eenige zeer waardeerende woorden, waaraan wij hieronder een plaats geven:

„De oud-resident Hogenraad, die in 1872 te Batavia het groot-ambtenaars examen aflegde, was in de residentie Madoen, Soerabaja, Pekalongan en Batavia, waar hij als controleur en assistent-resident diende, een algemeen bemind en geacht ambtenaar, die bij uitnemendheid den taet bezat om met inlandse ambtenaren om te gaan. Onder de Excellentie Jhr. van der Wijck stond de heer Hogenraad hoog aangeschreven en toen hij dan ook in Juni 1899 als waarnemend resident van Japara optrad, dacht men algemeen, dat een definitieve residentsbenoeming weldra volgen zou. De eerste residentsvacatures, t. w. die van Besoeki en Paseroean, welke onder onzen tegenwoordigen gouverneur-generaal

open kwamen, waren echter voor andere gelukkigen bestemd; Paseroean zelfs voor iemand die, vergissen wij ons niet, aanvankelijk tot het korps van de Buitenbezittingen behoorde en later bij de Secretarie naam maakte. De waarnemend resident van Japara bleef echter geduldig wachten, totdat op eens, als een donderslag bij helder weer, op 31 December 1900 het besluit kwam, dat Japara van af 1 Januari 1901 bij Semarang zou ingelijfd worden en de waarnemend resident van Japara, Hogenraad, gedefungeerd was tot assistent-resident van Pati. De assistent-resident Hogenraad wilde toen direct pensioen aanvragen, doch bleef op dringend verzoek van zijn nieuwen chef, resident Sijthoff, voorloopig nog aan. Op klemmend betoog van resident Sijthoff werd de heer Hogenraad in het laatst van 1901 resident van Banjoemas, doch zoodat men weet, helaas maar voor zes maanden. Over deze laatste kwestie is genoeg geschreven, zoodat we dus daarover gevegelijk kunnen zwijgen.

Hoe de tegenwoordige Indische Regeering over den heengaanse denkt of dacht, toen men dien maar voor zes maanden resident wilde maken, weten wij natuurlijk niet; maar wel weten wij, dat duizenden en nog eens duizenden Inlanders en vreemde Oosterlingen steeds met eerbied over dien oud-resident zullen spreken, al ware het alleen om de strikte rechtvaardigheid, waarmee hij steeds de zaken op de politierol afdeed. Ledge gevangenen waren er nooit onder dien assistent-resident, maar de gestraften wisten, dat ze hun straf verdiend hadden. En dit kan *helaas* niet van iederen politierechter in Indië gezegd worden, te meer van een politierechter, in wiens gebied altijd orde en tucht heerschten, zoodat bij den resident Hogenraad.

Een welgemeend *stamat djalan* zal dien repatrieerenden resident dan ook uit duizende en duizende monden worden toegeroepen. Dat dit spontaan bewijs van dankbaarheid, het ondervonden leed over miskenning van verdienste enigszins moge goed maken! Ook wij voegen er dan ons *gode reis en bestendig weelzijn* gaarne aan toe.”

West-Indische Berichten.

Proefstation. Als een gevolg van de reis door Indië gemaakt, bestaat er nu groote kans, dat er in Suriname een proefstation tot stand zal komen en ook de eilanden daarvan voordeel zullen hebben.

Tenminste reeds werden bij *Nota van Wijziging* door den Gouverneur posten op de begroting van 1903 gebracht, betreffende de kosten van inrichting van een proefstation en traktementen van de daaraan te verbinden ambtenaren.

In de toelichting wordt medegedeeld, dat het voorstel tot het in 't leven roepen van dit, voor de West-Indische Kolonien zoo hoog noodig wetenschappelijk lichaam, geschied is naar aanleiding van het door genoemden Hoogleraar aan den Gouverneur toegezonden verslag, dat echter door twee andere verslagen zal worden gevolgd: het eerste over de suikerindustrie in Suriname en de naburige Britsche kolonien, en het tweede over de door den Hoogleraar ingestelde onderzoekingen over ziekten van de cacao-boomen, waarvoor geconserveerd materiaal en schimmels in levenden toestand naar Nederland werden meegenomen.

Het reeds ontvangen verslag bevat:

1. een kort verslag van de ondernomen reizen en de aan verschillende plantages gebrachte bezoeken;
2. bespreking van de vraag, of de rapporteur, naar aanleiding van het door hem geziene, verbeteringen op landbouwgebied in Suriname mogelijk acht;
3. onderzoek naar den toestand van den Cultuurtuin;
4. de ervaringen door den rapporteur opgedaan bij het bezoek aan de wetenschappelijke instelling ten behoeve van den landbouw in Cayenne, Demerare, Trinidad, Barbados, Grenada en Washington en
5. voorstellen tot benoeming van een Inspecteur van den landbouw in West-Indië.

In punt 1° komt onder andere, bij eene vermelding van het verslag over de suikerindustrie, dat later komen zal, het volgende voor:

„Vermelding verdient wellicht hier reeds, dat zoodat de bodem, als de klimatologische omstandigheden van Suriname mij buitengewoon gunstig lijken voor de cultuur van het suikerriet, zeker veel gunstiger dan b. v. op Java.” En bij vermelding van een bezoek aan een der grootste suikerfabrieken in de West-Indië op Trinidad wordt gezegd: „Ik kan alleen hier reeds vermelden dat de riet- en suikeropbrengst op Trinidad in het algemeen en ook op deze fabriek ver achterstaan bij Suriname.”

2°. Is een verbetering van de landbouwtoestanden in Suriname als gevolg van wetenschappelijke voorlichting mogelijk?

Ik meen hier als axioma voorop te mogen stellen, dat de welvaart van Suriname ten nauwste samenhangt met den landbouw; zelfs wanneer er andere bronnen van bestaan ontkend mochten worden, dan zal toch altijd (voorzoover deze niet zijn een verwerking van landbouwproducten) de landbouw het belangrijkste bedrijf moeten blijven, daar dit het enige is, waarbij geen kapitaal vernietigd wordt, omdat de plant haar arbeidsvermogen direct aan het zonlicht ontleent. Dit is echter alleen dan het geval, wanneer de landbouw op rationele wijze gedreven wordt, wanneer met andere woorden gezorgd wordt, dat de gecultiveerde planten den grond niet uitputten.

In verband hiermee wordt in de eerste plaats de tegenwoordige hoofdkultuur behandeld, nl. die van de cacao.

„In tegenstelling met verschillende andere tropische cultuurplanten, — wordt gezegd, — is omtrent de cacao-plant nog zeer weinig wetenschappelijk onderzocht; alleen in den laatsten tijd is men onderzoekingen begonnen in enkele Engelsche kolonien en op Java. Het is dan ook niet te verbazen, dat op tal van vragen, die betrekking hebben op de cultuur van dit gewas, alleen in zeer algemeene zin geantwoord kan worden, met het noodige voorbehoud, dat nadere proefnemingen wellicht een gewijzigd antwoord zou doen geven.”

Dat er heel wat te vragen valt naar het onbekende, bewijzen wel de talrijke vraagpunten die door den hoogleraar worden genoemd, om duidelijk te maken, hoezeer wetenschappelijke voorlichting in deze noodig is. Wij laten ze hier volgen:

„Welke variëteit van cacao moet men in Suriname planten, om het beste en het meeste product te verkrijgen? Is het mogelijk, die beide voordeelen te combineren? Wanneer dit laatste niet direct kan, zou het ook kunnen geschieden door bastaardeering? Zou het mogelijk zijn door selectie en bastaardeering betere rassen van cacao te verkrijgen? Zoo ja, dan hebben de proeven van Hart aangetoond, dat zulke rassen door enting kunnen worden voortgeplant.

Is het aan te bevelen, cacao zonder schaduwboomen te kweken, zoodat op Grenada met succes geschiedt? Wat is beter: gebruik te maken van kweekbeddingen, of direct planten? Wanneer schaduwboomen gebedigd

worden, welke zijn dan het meest aan te bevelen, of heeft men in de Erythrasoorten (de koffie-mama) reeds de allerbeste soort van schaduwboom gevonden? Hoe moeten cacao-boomen gesnoeid worden, om een zoo groot mogelijk product op te leveren en is daarbij ook het snoeien der wortels aan te bevelen? Is het goed om, zoodat in Suriname algemeen geschiedt, den grond onder de cacao-boomen niet los te werken, maar alleen van tijd tot tijd het onkruid te verwijderen? Welke bemesting moet worden toegepast en op welken leeftijd moet bemest worden?

Wat kan gedaan worden ter bestrijding van de ziekten der cacao-boomen?

Wat is de zoogenaamde fermentatie der cacaozaden? Is dit een verschijnsel door mikro-organismen teweeggebracht, of misschien alleen door zoogenaamde enzymen of fermenten, die reeds in de zaden gevonden worden?

Wat de cultuur van de suikerriet, de koffie en andere gewassen betreft, halen wij 't volgende uit het verslag aan:

„De cultuur, die op het oogenblik in de tweede plaats genoemd moet worden, is die van het suikerriet. Hier verkeert men in eenigszins ander geval dan bij de cacao, want van dit gewas is in verschillende landen een uitvoerige wetenschappelijke studie gemaakt en het zal dus hier vooral de vraag zijn, na te gaan, of de uitwendige omstandigheden in Suriname van dien aard zijn, dat het suikerriet zich daar anders gedraagt, dan in andere tropische landen; of hier andere ziekteverschijnselen optreden, terwijl er trouwens ook nog een aantal nieuwe vragen te beantwoorden vallen. Uit het reeds genoemde verslag op dit rapport zal dit wel nader blijken, alleen wil ik op het oogenblik onder zaken, die het meest urgent zijn voor de rietsuikerindustrie in Suriname, noemen: het uitzaaien van suikerriet, ten einde te komen tot een ras, dat voor dit klimaat zoo geschikt mogelijk is en zoo hoog mogelijk product geeft, het geven van advies omtrent rietziekten, het verstrekken van raad omtrent de fabricatie van de suiker en de bestudeering van de mikro-organismen, die de rumgisting teweegbrengen met het oog op de waarschijnlijkheid, dat door de invoering van reinkulturen in het bedrijf een veel beter product verkregen kan worden.

Omtrent de koffie behoort onder de tegenwoordige omstandigheden, nu de cultuur overal verlaten wordt, wegens de lage koffieprijzen, niet veel meer gezegd te worden. In het algemeen kunnen hier ongeveer dezelfde vragen gesteld worden, als bij de cacao, waarbij slechts opgemerkt dient te worden, dat de koffie op het oogenblik reeds beter onderzocht is, zij het ook niet in die mate, als het suikerriet.

Van de verdere cultuurplanten van Suriname is er iets bekend van de ziekteverschijnselen der bacooves en bananen, maar overigens weet men weinig van de levensomstandigheden en ziekteverschijnselen der hoofdzakelijk door den kleinen landbouwer gekweekte gewassen, zoodat cassave, zoete aardappelen, jams, zoodat als van tal van tropische vruchtboomen enz.

Verder wordt in het verslag de vraag behandeld in hoever de invoering van nieuwe kulturen gewenscht en mogelijk zou zijn.

Gewenscht, omdat 't zeer gevaarlijk is, wanneer er in hoofdzaak maar één stapelproduct verbouwd wordt. Demerare, dat uitsluitend op de suikerindustrie dreef, wordt als waarschuwend voorbeeld aangehaald. Deze Kolonie is de gestadige daling der suikerprijzen nooit te boven gekomen. Hetzelfde gevaar dreigt Suriname, als daar bijna uitsluitend Cacao in cultuur wordt gecombineerd en de prijzen van dat produkt naar beneden mochten gaan.

Het cultiveeren van andere gewassen is mogelijk. Reeds werden proeven genomen met aanplant van tabak, caoutchouc producerende planten en rijst; maar die zouden aanmerkelijk uitgebreid kunnen worden; bovendien wordt er gewezen op specerijen, op veredeling van tropische vruchten, en veevoeder gewassen, die een veeteelt op groote schaal zouden mogelijk maken. Met de invoering van zulke nieuwe kulturen moet ook niet gewacht worden, tot er een krisis in de hoofdkultuur komt, omdat, zoodat de Hoogleraar opmerkt:

„Groote kans bestaat, dat men zich hals over kop zonder de noodige kennis op die cultuur van nieuwe gewassen werpt, tengevolge daarvan een slecht resultaat krijgt, terwijl dit bij meer ervaring en een grondiger bestudeering wellicht had kunnen vermeden worden.”

Na de kulturen in 't algemeen besproken te hebben, wordt de vraag gesteld: of men mag aannemen, dat in Suriname deskundige voorlichting het gewenschte gevolg zal hebben?

De omstandigheden, dat de eigenaren en administrateurs van de groote landbouwondernemingen het bewijs hebben gegeven, dat zij die voorlichting op prijs stellen, door hun aanbod om gedurende 5 jaar een bijdrage voor het proefstation te geven; de bekendheid, dat er onder de directeuren en opzichters enkelen zijn, bewaard: en intelligent genoeg, om zich die voorlichting ten nutte te maken; de noodzakelijkheid om de kleinere landbouwers, die soms de allereerste beginselen van den landbouw niet kennen, op de hoogte te brengen, doen toestemmend antwoorden.

Er zal echter veel tijd noodig wezen, om in de tegenwoordige toestanden verandering te brengen en 't enige middel daartoe is landbouwonderwijs, waarheen gestuurd zal dienen te worden.

Na nog een enkel woord over den bestaanden cultuurtuin, waarvan de hoogleraar elke wijziging of uitbreiding ongewenscht acht, zoodat lang niet onder hoogere leiding, volgens een vast plan, gewerkt kan worden, wordt verder over den landbouw op Curaçao en de andere eilanden gehandeld, waarover later.

RECLAMES.

Mej. MOONEN—HENNES,

Bilderdijkstraat 98, alhier.

UITZENDING van DINERS.

Kamers met pension te huur.

Mantel-Magazijn

„DE DUIF”,

Zoutmanstraat 49, Den Haag.

SPECIALITEIT

IN

Mantels, Blouses enz.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALL MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
ALLEEN Telf. 1138
NOORDEINDE
Genaarschuld wordt tegen arglistige nabootsing

BIJLAGEN VAN HET JAARVERSLAG.

Bijlage VI.

Jaarverslag der Afdeeling Breda en omstreken.

Den 19den December 1900 werd door den heer J. C. van Vrijberghe de Coningh in een der zalen van Concordia eene causerie gehouden over Java, met vertooning van lichtbeelden.

Ten gevolge daarvan nam het ledental onzer Afdeeling aanmerkelijk toe.

In April 1901 kwam bij het bestuur het verzoek in van eene familie uit Batavia, die in Juni d. a. v. zou repatrieeren, om haar behulpzaam te willen zijn bij het kiezen van eene geschikte woning, inrichting, inkoop, medische hulp enz. enz., aan welk verzoek door het bestuur, tot groote voldoening van die familie, voldaan is.

Van lieverlede hoopt de Afdeeling in de gelegenheid te zijn, hare werkzaamheden in het belang der Indië te kunnen uitbreiden.

Geldelijke afrekening.

In kas op 1 Januari 1901 f 12.85
Aan contributien ontvangen 1901 93.50

f 106.35

Uitgaven in 1901 84.58

In kas op 1 Januari 1902 f 21.77

In het hoofdbestuur nemen zitting: Mevr. Roukens-v. d. Does de Bije en de Heer Jhr. Clifford Kock v. Breugel.

Breda, den 17den Maart 1902.

MEVR. ROUKENS—V. D. DOES DE BIJE,
Presidente.

Er heeft sedert eene bestuursverandering plaats gehad, zoodat dit nu is samengesteld als volgt:

Bestuur:

Th. P. L. van Driel, president.
J. C. van Reijn, secretaris-penningmeester. (Academiesingel).
Mevr. Stapel, lid.

Donateurs.

Kol. Mevr. N. van — Princenhage.
Kol. H. van — idem.
Linden v. Snelrewaard. Mevr. N. v. d. — Huize Soeka-Sarie II bij Breda.

Leden.

Amona, geb. Cambréy. Mevr. C. J. d' — Teteringen.
Arntzenius, geb. Hoegendijk. Mevr. — Koninginnestraat.
Arntzenius. M. — Sofiastraat 22.
Badon Ghijben. Mevr. — Grootte Markt.
Bal. K. J. — Teteringschedijk 76.
Bal. R. — Sophiast. 28.
Barsttra, geb. Koolhoven. Mevr. — Ginneken-weg.
Boon. C. J. — Veemarkt 21.
Borren. A. M. —
Bosch. Mr. W. H. Baron van den — Ginneken.
Bruyn. R. de — Veemarkt.
Besc.l.w. Firma — Brugstr. 1.
Borren. A. M. —
Clifford Kock v. Breugel. Jhr. W. — Boulevard.
Clifford Kock v. Breugel. Mevr. — idem.
Clifford Kock v. Breugel. Jhr. J. H. — Leiden.
Driel. F. P. L. van — Boulevard.
Fokker. T. H. — Leiden.
Frantzmann. Mevr. J. H. — Nieuwe Ginnekenstraat 12.
Gori. Dr. Th. J. J. — Visschersstraat 12.
Govers. A. H. — Haven 3.
Hamster—de Does. Mevr. A. — Koninginnestr.
Hardi. J. P. C. — Koninginnestraat. Teteringen.
Heshuis. G. A. —
Hinrichs. —
Hoogstraten. van —
Hofman—v. Goens. Mevr. de Wed. —
Hendriks. J. C. — Boschstr. 1.
Houweninge v. Sprang. W. van — Wilhelminastr. 37.
Ingenhousz. Mr. W. — Karnemelkstr. 7.
Jansen. F. — Grootte Markt 1.
Jong, geb. Hartog v. Banda. Mevr. de Wed. de — Wilhelminastrat 28.
Keeken. W. E. van — Nieuwehuizen 51.
Kimmel van Poppel. A. — Korte Buystraat 12.
Koorevaar. C. M. — Dijk 102. Teteringen.
Lamers, geb. Bruyn Mevr. de Wed. G. — Molenstraat 114.
Lammerts v. Buuren. Mevr. C. J. — Markt 210. Ginneken.
Lawick. Ch. Baron v. — Steenweg 378. Prinsenhage.
Lawick. H. J. Baron v. — Koninginnestr. Teteringen.
Lindeman. T. A. — Nieuwe Ginnekenstr. 38.
Marijnen. J. H. — Wilhelminastr. 5.
Meertens. H. M. — Leiden.
Moerel. Dr. G. S. — Karrestr. 12.
Mühnickel. Mevr. —
Münich. Mevr. M. — Frederikstraat 4.
Nieuwenhuis. P. B. — Veemarkt 24.
Ninaber. Mevr. E. — Markt 234 Ginneken.
Panhuys. Mevr. de Douairière G. T. van — idem.
Reyn. J. C. van — Academiesingel.
Rochemont, geb. Dupré. Mevr. H. C. F. de — Ginneken.
Roukens, geb. v. d. Does de Bije. Mevr. C. G. — Boulevard Teteringen.
Roukens. Mevr. A. A. E. S. — Teteringen.
Roukens. Mevr. S. A. — idem.
Roy. Le — Houtmarkt.
Ruzette. Mevr. L. A. — Nieuwe Boschstr. 24.
Rijkens. H. A. — Ginnekenstraat 40.
Smit. J. A. J. —
Smit. Mevr. de Wed. C. C. H. —
Smulders. — Tolbrugstraat.
Stapel. Mevr. — Molenstraat 104. Teteringen.
Struby. — Leiden.

Stuivezant Meyer. W. T. — Wilhelminastr. 30.
 Swaan. G. J. A. A. — Oosterwijk, bij Tilburg.
 Thurkow. G. L. — Leiden.
 Uytendaele. H. F. J. — Ginneken.
 Veldhuizen. J. M. van — Wilhelminastr. 8.
 Verbeek. A. C. — idem.
 Verhagen. L. — Veenmarkt 191.
 Witsenburg. J. H. — Wilhelminastr. 1.
 Zollner. S. C. J. — Sofiastraat 42.

Bijlage II.

Afdeling Amsterdam.

Bestuur.

Mr. H. Smeenge, President.
 Jaques Deen, Penningmeester.
 Jhr. M. W. van Rensselaer Bowier. — Helmerstraat 91.
 B. Heuvelodp.
 O. Knaap.

Donateurs.

Beaufort. I. Th. de — Heerengracht 252.
 Berg. Mr. N. P. van den — Turfmarkt 3.
 Dudok de Wit. C. A. A. — Keizersgracht 255.
 Furst. G. W. — Roemer Visscherstraat 2.
 Geertsema. W. J. — Heerengracht 54.
 Heuvelodp. B. — Vossiusstraat 49.
 Leeuwen. geb. Waller Mevr. van — Heerengracht 444.
 Mesritz. A. — Keizersgracht 695.
 Nierstrasz. N. H. — Willemsparkweg 13.
 Scholten. C. W. Ps. — de Buitenkade 125.
 Simons L. — v. Eeghenstraat 90.
 Surie en Lingeman, Firma — Oude Schans 68.
 Vriese. geb. Schiff. Mevr. — Heerengracht 548.

Leden.

Abdul Rivai. — Beerenstraat 16.
 Ali Cohen. E. J. — Leidsche gracht. 60.
 Almerood. F. — Cruquiusweg 8.
 Altling Mees, geb. du Cloux, Mevr. — v. Eeghenstr. 171.
 Balbian Verster. de — Reporter N. v. d. D.
 Barge. Mr. C. A. H. — Nieuwe Heerengracht 99.
 Beckman. F. — Willemsparkweg 122.
 Becker. Mej. — Kastanjeweg 8.

Beer. Taco. H. de — Roemer Visserstraat 15.
 Belinfante. D. — den Texstraat 26.
 Beneditty. Adé.
 Bodenheim, geb. Wispelwey. Mevr. de Wed. G. A. — Singel 65.
 Bonto van Bijvelt W. — Verhulststraat 134.
 Bowier. Douair, Van Rensselaer — Helmerstraat 91.
 Bowier. Jhr. M. W. van Rensselaer — idem.
 Cultuurmaatschappij Parakkan Salak — Prinsegracht 620.
 Deen. Jacques — N. Z. Voorburgwal 276.
 Dillen. C. van — Ruijsdaelkade 31.
 Docters van Leeuwen. W. — van Breestraat 123.
 Es. J. Ch. van — Bosboom Toussaintstraat 32.
 Eijkman. Dr. G. C. — Amstel 340.
 Esveld. W. van —
 Falk. Mej. J. — Weteringschans 118.
 Filet. Mej. N. — Kastanjelaan 8.
 Fokker. Dr. A. A. — Joh. Verhulststraat 93.
 Freyss. Zuster M. — Binnengasthuis.
 Gayema Verheul. A. — O. Z. Achterburgwal 181.
 Gerhard A. H. — Raamstraat 12.
 Godefroy. Mevr. M. C. V. — Koninginneweg 89.
 Grand. Gezusters le — Prinsegracht 1021.
 Guykens. G. — Leidsche kade 75.
 Hansen. P. C. C. — Stadhouderskade 38.
 Harms. H. J. — O. Z. Voorburgwal 55.
 Harte. J. J. —
 Helmund. G. A. B. — P. C. Hooftstraat.
 Herwerden. J. H. Hondius van — Keizersgracht 369.
 Holterman. A. D. Vossiusstraat 8.
 Idsinga. J. — Plantage Muidergracht 36.
 Insinger Mej. M. — Houthorststraat 6.
 Kluykens. J. J. — Willemsparkweg 115.
 Kluykens. Mevr. — idem.
 Knaap. Otto — Schuytstraat 36.
 Kohlbrugge. H. — de Genestetstraat 1a.
 Kuneman. Mr. H. — 2de Oosterparkstraat 265.
 Leeuwen. Mevr. de Wed. van — Heerengracht.
 Lier. Mej. H. van — Joh. Verhulststraat 49.
 Linden, geb. Varenkamp Mevr. de Wed. Dr. — Fred. Hendrik Plantsoen 9
 Loon. Dr. van — Keizersgracht.
 Merens. C. M. E. — Utrechtschestraat 151.
 Messchaert. P. A. — O. Z. Voorburgwal 81.
 Meuser, geb. Commerel Mevr. de Wed. — Prinsegracht 257.
 Mouton. W. A. — Oosterpark 72.
 Munk. Mej. J. A. Ul. —

Rant. A. — Sarphatistraat 41.
 Rensburg. Eug. — Reguliersgracht 19.
 Root Gaaljan. Mevr. de Wed. Keizersgracht.
 Ripping. B. A. — Keizersgracht 18.
 Roever, geb. v. d. Wal. Mevr. J. M. D. — Prinsegracht 678.
 Roever, Mej. C. A. de — Nassaukade 77.
 Rolanders. H. Th. — Sarphatistraat 53.
 Rijsnijder. Mevr. S. — Nassaukade 260.
 Rossum, geb. v. Gorkum. Mevr. E. J. Prinsegracht 693.
 Rossum. F. van — Uitgever.
 Nierop. S. L. van — Vondelstraat 67.
 Nobel. Mevr. de Wed. Dr. M. L. le. — Prinsegracht 446.
 Petit. L. D. Jr. — Oude Spiegelstraat 3.
 Post. J. Mej. J. D. — Constantijn Huygenstr. 115.
 Pré Lix, geb. Raaven. Mevr. W. S. du — Reguliersgracht 118.
 Sinches. D. J. — Nassaukade 117.
 Schepper. A. C. — Koninginneweg 181.
 Schmidt. Dr. W. J. A. — Reguliersgracht 112.
 Schoonmakers. P. — Nassaukade 92.
 Schols. H. — Vrolikstraat 317III.
 Schwartz. J. H. W. — 2de Nassaustraat.
 Sindhaj. O. Sarphatipark 134.
 Sickler, geb. Baronesse v. d. Feltz. Mevr. — Tesselschadestr. 26.
 Sloet van Hagendorp. Mr. Baron — Heerengracht 54.
 Sloot. Mej. M. — v. Eeghenstraat 22.
 Smeenge. Mr. H. — van Breestraat 16.
 Son. Mej. J. E. van — Nassaukade 343.
 Specht Grijp — van Eeghenstraat 12.
 Stoffers, geb. Loggere Mevr. de Wed. — Verbrugge Mej. A. —
 Verster. de Balbian J. F. L. — Warmoestraat 56.
 Vogeling. G. — Vondelstraat 136.
 Vorsterman. J. — Keizersgracht 389.
 Voüte. W. — Vijzelstraat 63.
 Winser. Mevr. — Hemonystraat 17.
 Witkamp. J. P. H. — Ceintuurbaan 312.
 Winkler Prins, Mej. H. — Westeinde 28.
 Wolf. M. — Heerengracht 100.
 Wijbrandi. V. — Damrak 35.
 Wijt. S. — 2de Jansteunstraat 48.
 Wijthoff. S. J. M. — Linnaeusstraat 8.
 Zimmerman. W. — Oosteinde 25.
 Zon. A. — Alexander Boerstraat 18.
 Zweep, geb. Doornik. Mevr. van der — Sarphatistr. 24.]

INGEZONDEN.

Hoe onze Koloniën snel tot meerderen bloei en ontwikkeling te brengen zijn.

Tijdens de Koloniale Tentoonstelling te Amsterdam in 1883 hoorde ik aldaar een voordracht van een Spaansch geleerde, waarin deze eene vergelijking maakte tusschen de koloniale bestuurswijzen van Engeland, Spanje en Nederland en tot de conclusie kwam, dat Engeland zijn koloniën bestuurde uit een *commercieel* oogpunt, de landen onder zijn beheer tot groote materiele ontwikkeling bracht, om er zelf 't meest mogelijke voordeel uit te halen; dat Spanje daarentegen zijn koloniën meer in 't bijzonder als *civilisator* behoorde en het meest de *morele* en *intellectuele* ontwikkeling ter harte nam, terwijl eindelijk het Nederlandsch koloniaal bestuur het midden hield tusschen het Engelsche en Spaansche.

De hoogleeraar Asser kon in zijn dankzegging aan den buitenlandschen spreker niet nalaten even op te merken, dat hij wel een weinig met dien spreker van meening verschilde, en waarlijk de geschiedenis der laatste jaren heeft onubbelzinnig geleerd, van welk karakter die civiliseerende Spaansche kolonisatie was en tot welke resultaten zij heeft geleid.

Tegenover de meening van den Spanjaard, meen ik zonder nationale verblindheid te mogen stellen, dat ons Koloniaal beheer zoo niet het beste, dan toch een van de beste is en wij het met meer practischen geest tot het beste zouden kunnen opvoeren.

Vergeleken met Engeland zijn wij de Engelschen ver vooruit in het verstaan, begrijpen van en het medeleven, met het volk, dat wij beheeren; de Nederlander in Indië wordt zelf meer of min Indisch, neemt ten deele de gebruiken, levenswijze en gewoonten van het volk over, leert zijn taal en verstaat hem beter. Dit *Indisch* worden is van groote betekenis voor onzen invloed.

De Engelschman daarentegen blijft altijd Engelschman, behoudt zijn Engelsche levenswijze en gebruiken, voelt weinig voor en bekommert zich al heel weinig om het volk, dat hij beheerscht. Engeland beschikt evenwel over kolossale kapitalen en durft deze, meer dan wij, tot

ADVERTENTIËN.

Een **Officiersweduwe** zonder kinderen biedt een **gem. slaapkamer** aan met huiselijk verkeer aan een Indische dame of weduwe.
 Brieven franco N°. 140 Bureau Haagpoort N°. 4, den Haag.

Mevrouw M. STOFFERS

heeft zich gevestigd in de **Van Swietenstraat 134**, waar ze zich zal onledig houden met het maken van **Indische uitrustingen**, met welk werk ze zich reeds 12 jaar in Indië heeft geoccupeerd.
 Tevens bestaat er gelegenheid tot het nemen van lessen in huishoudelijk Maleisch, waarvan inlichtingen worden verstrekt aan bovengenoemd adres en aan het bureau van Oost en West, Heerengracht 4.

Zangonderwijs.

Van af **10 November** gelegenheid tot opleiding van jonge Dames uit den beschaafden stand voor **zang en aanverwante vakken**, zoo gewenscht voor examenen, met volledige verzorging en inwoning in een gezonde streek van **Gelderland** nabij twee groote steden.

Nadere inlichtingen geven:

in **Ned.-Indië**:
 MEVROUW VAN MAANEN STREIFF,
 te **Adjebarang Poerwokerto**.
 VROUWE VAN DEN BRANDELER,
 Baronesse van BOECOP,
 te **Padang**.

in **Nederland**:
 MEVROUW UNIA STEIJN PARVÉ,
 VAN MAANEN,
 te **Brummen**.

Tandarts

REGENSBURG,

Laan v. Meerdervoort 40.

Spreekuur van 12 tot 4 uur.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL **ENDERLE en OOSTERVEEN**
 HOFSPUI N° 97. HOFSPUI N° 97.

Likdoorns en Eeltknobbels kunnen alleen verwijderd worden door den

Likdoornpleister van Mej. E. DE LEEUW, Prinsstraat 42, Den Haag. Prijs 50 ct. fr. p. post 60 ct.

„QUISISANA”. Inrichting tot uitzending van **Vegetarische Dinners.** L. H. LEBEAU—LANGENBERG, Jacob van der Doesstraat 52.

Haagsch Publiciteits Bureau
Gebouw Mercurius
 NOORDEINDE 33.
 Plaatsing van annonces in alle bladen der wereld.
 Voor de **INDISCHE BLADEN** vrag men de **bijzondere voordeelige voorwaarden**

OVERHEMDEN

NAAR MAAT.
Glöster
CHEMISER
 HOOGSTRAAT 24/26 DEN HAAG.

Wol-Regime.
 Depot van het **Echte Prof. Dr. G. Jaeger's NORMAAL-ONDERGOED**, voor Heeren, Dames en Kinderen, in Winter- en Zomer-qualiteit, tot de laagste prijzen.
A. VAHLE & Co., den Haag, HOOGSTR. 14. Telefoon 1218. Rotterdam, Hoogstr. 340. Lijders aan Sicht en Rheumatiek ten eerste aanbevolen.
 Bovengenoemde Firma hebben wij voor 's-Gravenhage den **Alleen-verkoop** opgedragen.
WILH. BENDER Söhne, Stuttgart.
 Eenige geconcessioneerde Fabrikanten der **Echte Prof. Dr. G. JAEGER'S** Normaal-Undergoederen.

In een **Predikantsfamilie** te **AMSTERDAM** bestaat gelegenheid tot **verzorging en opvoeding** van een meisje, dat den leeftijd van **12 a 15 jaar** bereikt heeft.
 Brieven onder No. 1405 a/h. Advertentiekantoor van J. H. DE BUSSY, Rokin 60, Amsterdam.

 Uitsluitend **Witte Goederen**
 — **Uitzetten.**
 — **Luiermanden.**
 — **Uitrustingen.**
 Natuur wollen **Ondergoederen.**
 — **Tricot Goederen**
 VAN **JANSEN & TILANUS,** FRIEZENVEEN.
Ver. Linnen en Katoen Industrie
„TWENTHE”
 Piet Heinstraat 45, Den Haag.
 NB. Men gelieve ons fabriekaat niet te verwarren met het gewone fabrieksgoed, daar zoowel Dames-, Heeren- als Kindergoed liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.
 Prijscouranten en informatiën betreffende de uitrustingen voor Oost- en West-Indië worden verstrekt door de Informatiebureaux van de Vereeniging „OOST en WEST” Heerengracht 4 den Haag en te Weltevreden.

Prijsverlaging onzer Rieten Koffers.
PERRY'S Magazijn van Reisartikelen,
 Hoogstraat 6, Den Haag.
 EENIG ADRES VAN **Echt Rieten Koffers, voorzien van 70 pCt. Vrachtbesparing.**
 Volle garantie. **Eigen fabriekaat.**
SCHUIFLADEN-KOFFERS!
 Attesten over soliditeit van bekende families ter inzage.
 Grootste Magazijnen in Nederland van Koffers, Tasschen en Reisartikelen.

ISERIEF & Co.
 VEENESTRAAT 16/18, den Haag.
 Magazijn van Garen en Band.
 DAMES HANDWERKEN.
 Natuur Wollen Undergoederen
 VAN **Jansen en Tilanus.**
 FRIEZENVEEN.

A. SCHARENBERG,
 Hofleverancier.

 Kayserzinn (niet te verwarren met Kaiserzinn).
 Orivit
 Osiris
 Artistiek Tin.
 's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

J. A. KEIZER,

 Obrechtstraat No. 4, DEN HAAG.
 Handel in Comestibles en Kruidenierswaren.
KOFFIE EN THEE.
 ZEER VOORDEELIG ADRES
 Indische Ingrediënten.

Bekroond te Amsterdam met Gouden Zilveren Medailles.
SPIEGELS.
 Een uitstekend adres voor het aanschaffen van **SPIEGELS, SCHILDERIEN, PORTRETLIJSTEN, LIJSTEN** voor **OLIEVERFSCHILDERIEN, MORA-STANDAARDS,** enz., enz., **Nieuwe Haven 140-141,** is de fabriek, waar deze artikelen worden gemaakt, solide en zeer billijk.
 GROOTE KEUZE
 Gravures, Etsen, Imitatie-Aquarellen, enz.
 Inrichting tot het **opnieuw vergulden** van oude Spiegel- en Schilderijlijsten en **schoonmaken** van Gevlekte Gravures.
P. J. GRAMW'NKEL,
 Hofleverancier.
 Telefoon-Interc. No. 1059.
 FABRIEK en KANTOOR **NIEUWE HAVEN 140.**
 Filiaal: **PIET HEINSTRAT 81.**

Grootste Keuze.

 Franco levering door het geheele Rijk
Th. A. A. SIMONIS,
Groenmarkt 34,
 over de **PRINSESTRAAT DEN HAAG.**

GEBR. VAN DORMOLEN, 3 Veenkade 3, tusschen Toussaintkade en Bilderdijkstraat.

NIEUW en 2e-HANDS MEUBELMAGAZIJN.

Alle MEUBELN uit de Album worden binnen 8 dagen geleverd.

N.B. Laat zich aan huis ontbieden voor het **Inkopen** van in goeden staat zijnde **gebruikte Meubelen**; neemt ook commissie op voor het **koop**en van **oude Meubelen**.

Aanbevelend

GEBR. VAN DORMOLEN,
Meubelmakerij. — 3 Veenkade 3, — Stoffeerdery.

SPECIALITEIT in SPIEGELS en LIJSTEN.

G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63. Den Haag.
HOFBONTWERKER.

Grootste sortering van uitsluitend 1^a Pelterijen.
Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.
Opzetten van Vogels en Zoogdieren.
Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuitfabriek

„De Oude Vette Hen”,

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.
Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

FRENELLI Frères, Atjehstraat 16, Den Haag.

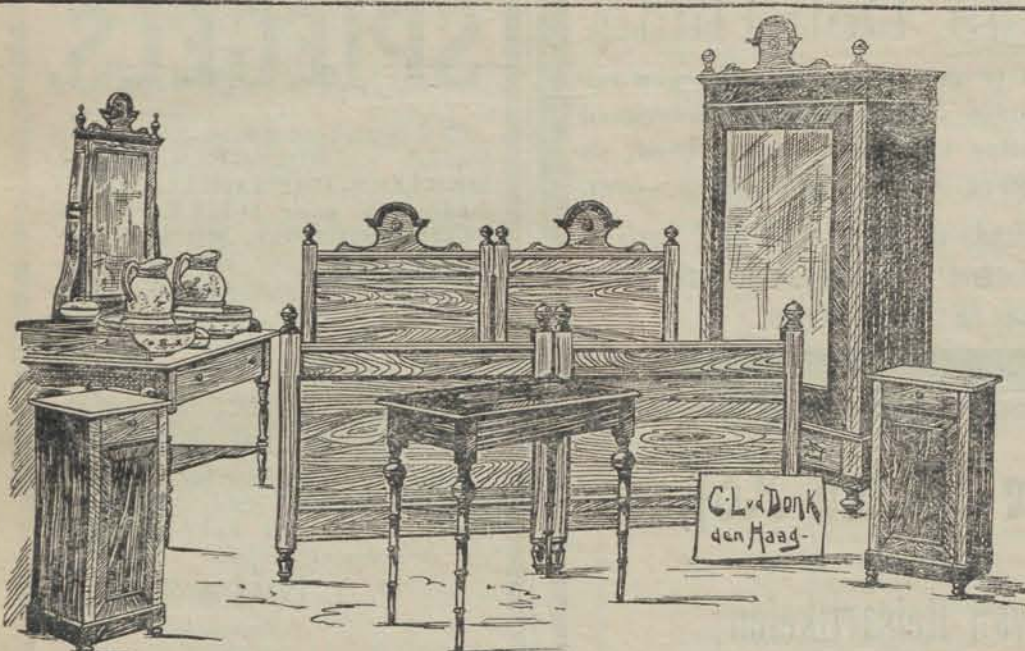
„Cliché-Inrichting”.

Zincographie en Autotypie in Koper en Zink.

Levering van cliché's met teekening binnen 14 dagen,
zonder teekening „ 8 dagen.

Specialiteit in **BANDSTEMPELS.**

Accurate en billijke afwerking. (Vooraf prijsnotering.)

C. L. v. d. DONK,
Complete Meubeleeringen

Wagenstraat 41-43. Telefoon 959.
BEHANGERIJ. STOFFEERDERIJ.
VRAAGT ONZE PRIJZEN.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Den Haag.

Specialiteit in Behangspapieren,

Sincrusta, Molton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwaschbaar.
Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81, Telefoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubeleeringen, zowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
PRIJZEN STERK CONCURREEREND.
Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels

(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

PORT-, SHERRY,

MADEIRA en

fijne TAFEL-

WIJNEN

ZIJN

alom bekend.

HEERENGRACHT 3-52,
Den Haag.

Succursales: UTRECHT, LEIDEN.

„De wijnen van dit huis zijn verkrijgbaar bij den heer „B. DE BAS & Co.” te Batavia, Hoofdagent voor West-Java.”

Correspondentie te adresseeren aan:
Maison Antonio Aguilar.

Eduard Pelger,

„La Haye”

Chapellerie
Civile et Militaire

N° 39 Prinsstraat N° 41.

Blikwerk en Verpakking
voor Oost- en West-Indië.

Aanleg van Gas- en Waterleiding,
Gasgloeilicht en Electric.

3 le Schuitstraat 3,

W. P. JANSSEN.

Limonadestropen à f 0.55 p. halve flesch.

Vruchtentabletten - 0.25 per ons.

Limonadepoeder - 0.15 per half ons.

Citroenlimonade - 0.35 per pakje.

Steeds verkrijgbaar bij

A. S. BLEEKRODE,

Assistent-Apotheker,

PRINS HENDRIKSTRAAT 97.

Speciaal ingericht voor

HEERENKLEEDING

naar Maat.

J. V. v. d. AREND,
MARCHAND-TAILLEUR.

Van Kinsbergenstraat 100,
's-Gravenhage.

STEDS VOORHANDEN:

Fransche en Engelsche Stoffen.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabriek van Borduur- en Passementwerken, Galonweverij à Jacquard, Photographien en Teekeningen van Vaandels. Maconieke Artikelen enz. worden franco ter inzage gezonden.

Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling
PARIJS 1900.

Hotel en Pension

Nieuwe Havensteeg No. 1, Rotterdam.

Aanbevolen door het Bestuur der Afdeling „Rotterdam” der
Vereeniging „OOST en WEST”.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geillustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

IN ROBES

Fransche Coupe.

Maison L. Carrière „Gratio”.

SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. 120, Van Swietenstraat 120, Den Haag.

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.

Leverd de beste:

NAAIMACHINES à contant en op afbetaling.

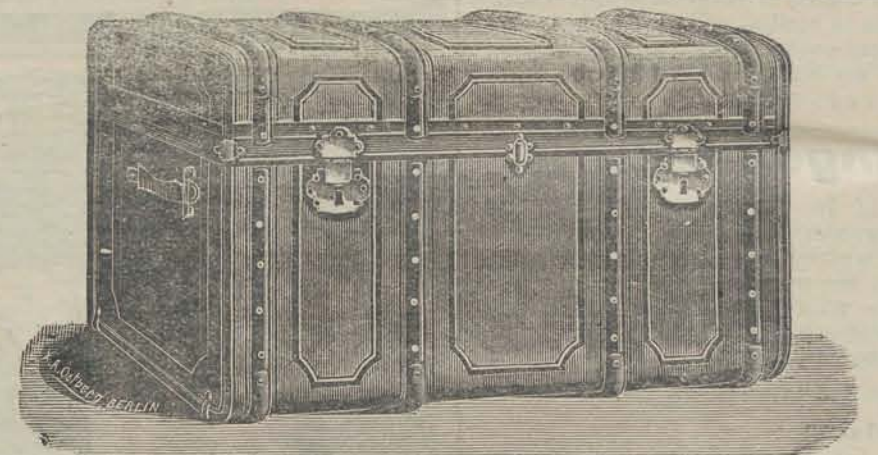
De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.

Op alle machines kan geborduurd worden.

Onderricht gratis.

Drie jaar schriftelijke garantie.

Machines worden ook op zicht gezonden.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK.

Passage 53-55-57, Den Haag.

INTERCOMM. TELEPHOON 589.

Noordblaak 93, Rotterdam.

GROOTSTE SORTERING, SOLIEDST en GOEDKOOPST adres voor

ECHTE RIETEN KOFFERS

met 5 jaar garantie. — 70 pCt. vrachbesparing. — Eigen fabriek. Deze Koffers zijn de lichtste. Onze wereldberoemde ECHTE RIETEN KOFFERS zijn sinds jaren aan het Hof in Nederland en bij duizenden families met tevredenheid in gebruik.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje à 35 en 55 ets.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar per ons.

Indische Siropen. — Versche Kruiden. — Manissans.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

BLOUSES,

PEIGNOIRS,

Costuumrokken.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

Bijblad

VAN

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Donderdag 17 Juli 1902.

de ontwikkeling van het land aan te wenden. Vergelijk b. v. ons Suriname met het daar naast gelegen Britsch Demerary, dat eens ook ons behoorde, doch nu onder Engelsch bestuur, zeer spoedig in ontwikkeling Suriname is voorbij gestreefd.

Meermalen hoorde ik voor een 25-tal jaren in ons Oost-Indië de verzuiking „waren wij maar Engelsche koloniën! Zeer zeker lag in die verzuiking een gerechtvaardigde grond.

Doch al beschikken wij niet over de koloniale hulpbronnen en kapitalen van het Britsche rijk, toch meen ik, dat we meer, veel meer, konden doen voor de ontwikkeling van Indië, wat tevens in ons eigen indirect belang zou zijn. Er liggen in Indië nog ontzaglijke terreinen ter exploitatie braak. Waarom die niet geëxploiteerd?

Toen ik in 1876, vóór zijn vertrek naar Indië, afscheid nam van een oud-Indisch Legercommandant ontmoette ik den gep. Generaal, de Roy van Zuidewijn, die eveneens afscheid nam, voor zijn vertrek naar Sumatra. Ik hoorde toen den Generaal de Roy zeggen: „Sumatra, Generaal, is het land van de toekomst.” En zeer zeker sprak Generaal de Roy waarheid. Hoe veel is er na 1876 niet op Sumatra tot ontwikkeling gekomen, doch hoeveel valt er niet nog te doen?

Een der voornaamste middelen om rijke, vruchtbare landen, zoals onze koloniën onwederlegbaar zijn, tot ontwikkeling te brengen, is het maken van goede verbindings- en afvoerwegen. Daar de rivieren grootendeels onbruikbaar zijn, zullen spoorwegen het best aan het doel beantwoorden. Breng in die uitgestrekte landen van Sumatra, Celebes en Borneo spoorwegen — en met de spoorwegen menschen — en ze zullen in korten tijd tot hooger bloei komen.

Hoe langzaam gaat echter onze spoorwegbouw in Indië! Java is wel eindelijk van een spoorwegnet voorzien, doch op de andere grote eilanden is nog haast niets, alleen op Sumatra een paar lijntjes in de Pa-dansche bovenlanden, Oostkust van Sumatra en Atjeh.

Doch hoe kan het ook anders, waar voor den bouw van spoorwegen niet geleend mag worden en ze slechts uit de gewone inkomsten mogen worden aangelegd! Wil men den belastingdruk voor het levende geslacht niet al te zwaar maken dan kan op die wijze slechts zeer langzaam worden gewerkt.

En op particulier initiatief valt met de bezwarende concessie-voorwaarden niet te rekenen.

Geen particulier kapitaal zal voor spoorwegbouw te vinden zijn, indien er in de eerste 50 jaren geen voorzicht op winst bestaat. Dit kon echter geheel anders zijn bij meer practischen geest. Waarom — en ziehier de ziel voor mijn betoog — niet het voorbeeld gevolgd, dat Noord-Amerika ons bij zijn spoorwegbouw gaf? Ook daar werden spoorwegen aangelegd in uitgestrekte, onbewoonde wildernissen in „the far-west” door particuliere maatschappijen, die dit niet gedaan zouden hebben, als er geen voordeel mede te behalen was. Bij de concessie kregen echter deze maatschappijen geheele strooken lands aan weerszijden van de spoorbaan van het Gouvernement ten geschenke en toen met het gereed komen der spoorlijnen, ook de bevolking kwam, werden die gunstig langs de baan gelegen stukken grond, spoedig tot hooger prijs verkocht en maakten de spoorwegmaatschappijen daarmede hunne hoge aanlegkosten goed.

Zou zoo iets in Indië niet kunnen? Volgens de beginstelen van het Indische Regerings-systeem zijn alle landen, welke niet in direct gebruik bij de bevolking of het bepaald eigendom van personen zijn, domein van den staat; die staat kan ze dan eveneens schenken, als b. v. in erfacht geven. Met kleine stukjes voor intensieve cultuur wordt trouwens die schenking reeds toegepast. Waarom het dan niet in 't groot gedaan, indien er een zeer groot voordeel, de welvaart van een land, mede te bereiken is?

Stel b. v. dat het Gouvernement de concessie zou willen verleen met den afstand van 5 K.M. rechts en 5 K.M. links van de baan, voor een spoorweg van Sumatra over de geheele lengte van Zuid naar Noord, met hier en daar zijlijnen naar de kust (Oost en Westkust), dan zou, naar ik meen, wel spoedig een grote maatschappij te vormen zijn, die dergelijke concessie aandurft. En op dezelfde wijze zou het op Celebes en Borneo ook kunnen gebeuren.

Voor zoover de spoorwegen zouden loopen door gebieden van suzeriene vorsten, als b. v. Siak, zou met behulp van de ambtenaren waarschijnlijk wel van die vorsten eenzelfde concessie-voorwaarde te verkrijgen zijn; het zou toch die vorsten wel aan het verstand te brengen wezen, welk groot voordeel zij en hun land van eene spoorwegverbinding zouden genieten.

Ik ben geen ingenieur, en kan me niet in de details van spoorwegbouw verdiepen, doch ik meen, dat indien op bovengenoemde grondslag in betrekkelijk korten tijd een groot spoorwegnet op Sumatra tot stand kwam, de vooruitgang van dat land reusachtig zijn zou.

Met den spoorweg zouden de ontginners komen en onmetelijke schatten zijn uit den bodem te halen, hetzij in producten, hetzij in delfstoffen.

En waarom zou men niet op deze wijze, dat is dus met afstand van een 10 K.M. breede strook, concessie mogen verleen? Op zulk een groot land schaadde de afstand van een strookje niet, vooral niet omdat die strook grootendeels onbebouwd en ongebruikt blijft, zonder spoorweg.

Vreest men wellicht voor het ontstaan van spoorwegkoningen? Ik zou zeggen, dat het nadeel van spoorwegkoningen te scheppen — zoo dit althans een nadeel is — ruimschoots wordt opgewogen door het grote voordeel van de sterke ontwikkeling des lands.

En overigens kan Amerika ons hierbij weder tot voorbeeld en richtsnoer strekken; we kunnen zorgen, dat de concessionarissen geen buitensporig hoge vrachttarieven maken, door b. v. in de concessievoorwaarden op te nemen, dat de tarieven gelijk moeten zijn aan die der Staatsspoorwegen op Java.

Wanneer we op deze wijze Sumatra, Celebes en Borneo in betrekkelijk korten tijd van groote spoorwegnetten voorzien en waar het noodig is, op nog enkele plaatsen havens bouwen, dan zal Indië tot een nooit gekende ontwikkeling komen en we zullen niet alleen een waardevol bezit hebben, doch dat bezit ook waardig zijn.

*Gravenhage, 12 Juli 1902.

L. LANGE.

R. C. Zoals men wel weet, stemmen wij met den heer L. L. in, dat spoorwegaanleg voor onze

Indische buitenbezittingen een dringende eisch is. Wij zouden echter liever een anderen weg zien inslaan, dan het monopoliseeren van den eigendom van grond langs den spoorweg. Wij komen hierop terug. v. Z.

Sympathie voor Indië?

Het Hoofdbestuur der „Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst” had in het vorige jaar op zich genomen een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid tot het oprichten aan één of meer Universiteiten van een leerstoel in tropische geneeskunde. Het heeft daarvoor advies gevraagd van de Profesoren STOKVIS en PEKELHARING en de doctoren VAN DER BURG, KOHLERHARIG, VAN DER SCHEER en PELPERS. De meeningen der Heeren liepen zeer uiteen, zoodat het advies van het Hoofdbestuur ten slotte luidde, dat het thans niet wenselijk is, pogingen in het werk te stellen tot het verkrijgen van een leerstoel voor tropische geneeskunde.

In de alg. verg. dier Mpij, op 7 Juli j. l. gehouden, verdedigde Dr. VAN DER BURG zeer sterk het oprichten van zulk een leerstoel en noemde het o. a. den plicht voor Nederland om voor de groote Oost- en West-Indische Koloniën aan de geneeskunde, die zich daar willen vestigen, de gelegenheid in ons land te geven, de grondslagen der gezondheidsleer en der geneeskunde in de tropen te kunnen bestudeeren onder leiding van een deskundige. Hij wees op Engeland, Frankrijk, Duitsland en België, die ons ver vooruit zijn en besloot met het uitspreken der overtuiging, dat toch Nederland ten slotte daartoe zou moeten overgaan.

Professor STOKVIS was het daarmede niet eens; hij vond den cursus, die te Weltevreden is opgericht, voldoende. Die moest alleen worden uitgebreid. Iemand, die naar Rusland gaat, behoeft ook geen Russische geneeskunde te leeren.

Het oordeel van het Hoofdbestuur werd met algemeene stemmen der afdelingen aangenomen. Daaruit blijkt tevens, dat men het eens is met de uitspraak in dat rapport: „de weinigen (die tropische geneeskunde zullen leeren) vinden, zonder groote kosten, dan toch gelegenheid in het buitenland zich in deze speciale richting te ontwikkelen”.

We geven deze mededeelingen zonder commentaar; ze spreken voor zich zelf en rechtvaardigen het vraagteken bij het opschrift.

(Zie O.-I. Berichten. Red. Com.)

Krakalans ofte wlad Kettinggangers.

In alle Indische dagbladen wordt haast dagelijks, — en terecht, — geklaagd over het luieren van de „ten arbeid gestelden aan de publieke werken zonder loon”.

— De fout schuilt m. i. hierin, dat de veroordeelden over te veel punten verdeeld zijn, zoodat behoorlijk toezicht op hun arbeid uiterst bemoeilijkt wordt. Indien men de gestraften van elk gewest op één punt concentreerde (in groote gewesten als de Preanger en Batavia b. v. op 2 of 3 punten), zou men van hunne werkrachten veel meer kunnen profiteren en tegelijkertijd het met het toezicht belaste personeel aanmerkelijk kunnen inkrimpen.

Indien in een bepaald gewest gemiddeld 300 gestraften zijn, dan stelle men hen, onder voldoende toezicht, op één of twee punten te werk, b. v. aan het onderhoud van een weg, het vervoer van verhardingsmateriaal, het bakken van metselsteenen, grondverzet ten behoeve van een dijk of een kanaal, het uitbaggeren van een leiding, enz. Aangenomen, dat er 300 werkdagen 'sjaars zijn en dat het dagloon in bedoeld gewest f 0.25 bedraagt, dan vertegenwoordigt de arbeid vier veroordeelden onder goed toezicht een sommetje van 300 x 300 x f 0.25 = f 22,500 'sjaars, terwijl zij onder de tegenwoordige omstandigheden, overal verspreid, als zij werken dikwijls geheel zonder toezicht, misschien nog geen vierde gedeelte van dien arbeid presteeren.

Ook op het toezicht zou men kunnen besparen, want voor 300 gestraften op één of twee punten werkende, zal men veel minder mandeurs noodig hebben, dan voor diezelfde menschen, verspreid over b. v. 5 afdelingen en dan nog wel in elke afdeling werkende op 3, 4 of meer plaatsen tegelijk.

De cipiers, die men thans op elke afdelingshoofdplaats aantreft, zouden dan kunnen vervallen, daar de bewaking van de weinige gevangenen, die er dan nog zouden overblijven en van de slechts voor enkele dagen gestraften (die men natuurlijk niet naar de concentratiepunten zou kunnen zenden, maar die ook wel niet zullen wegloopen), best aan de gewone politie, versterkt met een enkelen oppasser of mandoer, zou kunnen toevertrouwen.

De gevangenen zouden, na verloop van tijd, veel minder kosten, want op de afdelingshoofdplaatsen zou men kunnen volstaan met kleine gebouwen. Ook op het transport der kleding zou heel wat bespaard kunnen worden.

Tegenover deze bezuinigingen zou staan, het is zoo, een uitgaaf voor het vervoer der gestraften naar de gewestelijke hoofdplaats (of de andere concentratiepunten in het gewest) en terug, doch dat vervoer kan m. i. niet veel kosten.

Met het werk dat thans op de afdelingshoofdplaatsen aan de veroordeelden is opgedragen en dat zij zeer slecht en knikkebollende uitvoeren, belaste men vaste werklieden, te betalen uit de bespaarde sommen. Die menschen zullen oneindig beter werk presteeren, zoodat men met een klein getal zal kunnen volstaan, en, — last not least, — niet zal behoeven te zorgen voor hun woning, kleding en voeding, wat het Gouvernement thans wel moet doen ten aanzien der luierende gestraften.

Een proef ware m. i. wel te nemen. Valt zij tegen, dan is er nog niets verloren en kan men nog elk oogeblik terugkeeren tot het tegenwoordige stelsel. den Haag, 15 Juli. P. F. A.

INDISCHE GENEESMIDDELEN.

Indische geneesmiddelen tegen diverse ernstige ziekten, annoeert de heer J. C. Sineck (eigenaar en huurder van enige particuliere landerijen in de nabijheid van Semarang) als volgt in de Semarang-Courant:

„Verkrijgbaarstelling van Indische Geneesmiddelen tegen:

Kanker aan de borst, tong, huid, keel, maag enz. Kanker aan de baarmoeder met verschijnselen van onverdragelijke pijn. Alle verlammingen tengevolge van reumatiek, kouvatting of venuskwaal. Alle soorten van Aamborstigheid niet door erfelijke verkregen. Alle hardnekkige wonden en opzwellingen. Alle in- en uitwendige syphilitische ziekten, secundair en tertiair stadium.

Alle verlammingen aan de ledematen tengevolge eener zenuwberoerte.

Suikerziekte.

Bovengenoemde geneesmiddelen in drank zijnde, zijn a contant te verkrijgen.

Alle bottels of flesschen zijn voorzien van naam en onverbroken zegel.

Beleefd aanbevolen, adres:

I. P. SINECK,

Djerakah-Semarang.”

Indien het waar is, dat de geneesheeren nog geen middel tegen kanker b. v. weten, dan ware m. i. wel een proef te nemen met de door den heer Sineck aangevonden medicijn, mits onder toezicht van bekwaame geneeskundigen. Hetzelfde geldt voor de andere ziekten in vermeldde lijst.

Menige uitstekende medicijn toch heeft de menscheit te danken aan lieden, die buiten de „wetenschap” stonden, zelfs aan wilden: men denke slechts aan de Kinine.

En wie, die het Semarang van eenige jaren geleden kent, herinnert zich niet de eerbiedwaardige en beminnelijke persoonlijkheid der oude Mevrouw Stoll te Bodjong (moeder van den tegenwoordigen mededirecteur der Locomotief), die honderden lijders aan dysenterie, door de medische faculteit reeds opgegeven, van den dood reddde door haar geneeswijze, die zij jammer genoeg, steeds geheim heeft gehouden. Het is mij niet bekend, of zij van sommigen (gegoeden en rijken dan zeker) ook betaling aannam, doch wel weet ik, dat zij veel gratis behandelde. Eere zij hare nagedachtenis!

Het is zoo belachelijk, dat vele medici op zulke menschen neerzien als op kwakzalvers; voorwaar, zij deden beter, de door die „kwakzalvers” gebezigde medicijnen aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen. Ik wil gaarne gelooven, dat in die geneesmiddelen een heele massa onzuiver, veel „hocus pocus pats”, waarschijnlijk zelfs veel, dat in sommige gevallen een schadelijk, in plaats van een goede uitwerking heeft, doch daar, waar men werkelijk gunstige resultaten ziet in door de wetenschap reeds opgegeven gevallen, daar moet m. i. die wetenschap wat bescheidener, wat toeschietelijker, worden, al ware het alleen in het belang der aan hare zorgen toevertrouwde lijdende menscheit.

Voorochten.

P. Q. R.

Varia.

„Tegen de Witte Mieren, de plaag welke

ontdekking leert kennen, moet een middel zijn uitgevonden, gondal geheeten, dat thans in Britsch-Indië naar het schijnt met goeden uitslag wordt toegepast. Gondal is een vloeistof, samengesteld uit één deel dekamali-gom, twee deelen asa foetida, twee deelen aloë, twee deelen lijn gestampte castor-olie koeken, dit alles goed door elkander gemengd, dan ongeveer twee weken in water geweekt en, als het mengsel volkomen is op gelost, zooveel aangelengd, dat men een stof krijgt als verf. Dit middel is uitgevonden door dr. Watt, inspecteur van den landbouw in Britsch-Indië en het werd, vijf jaar geleden, voor het eerst toegepast bij wijze van proef. De geschiedenis der proefnemingen, alvorens men het probeerde met gondal, is der kennisneming waard.

In Britsch-Indië heeft men minstens evenveel last van de witte mieren als bij ons. In sommige gedeelten van de midden-provinciën is de schade door de witte mieren aangericht, meest onder den grond, zoo groot dat boomen en planten slechts met de grootste moeite in het leven gehouden kunnen worden; talrijk zijn de gevallen, dat men, na herhaalde pogingen, het planten van schaduwboomen langs de wegen opgaf, omdat de aanplant steeds door witte mieren vernield werd. Herhaaldelijk beproefde men den verraderlijken vijand te bestrijden, nu eens met tabakswater, dan met petroleum, zout, zeep en wat niet al — maar het bleek gemakkelijker den strijd aan te binden tegen sprinkhanen, hoe verschrikkelijk deze ook mogen zijn, dan tegen kleine, witte mieren met hun onverzagde vernielzucht: duizenden en duizenden werden door de aangewende middelen gedood, maar na eenigen tijd waren er weder duizenden om het vernielingswerk opnieuw aan te beginnen. Toen nu de gondal was gevonden, werden daarmede in den gouvernementstuint te Noppeer proeven genomen: deze slaagden naar wensch; de proeven werden uitgebreid tot de naastbijliggende districten. In Betoel bleven vier honderd boomen met gondal bestreken, nog na zes maanden van witte mieren vrij; in het Tsjanda-district werden 175 boomen, sommige reeds deernlijk gehavend, met half door de rajaps weggevreten bast, op dezelfde manier behandeld in Juli 1901 en tot Januari j. l. gespaard; in Bilaspoer nam men hetzelfde waar bij meer dan tweehonderd boomen.

Verdere proeven, op uitgebreiden schaal, moeten nog uitmaken, of het middel ook in het groot bij den landbouw kan worden toegepast. En blijkend ook daar de uitkomsten bevredigend, dan mag de uitvinding werkelijk een uitkomst heeten, wij zij tevens goedkoop is; de proeven op tweehonderd boomen in Bilaspoer genomen, kostten, het loon der arbeiders inbegrepen, niet meer dan een gulden of vijf, zes.

Voor onze indische planters is het ongetwijfeld van zeer veel belang de proefnemingen te volgen of nog beter, zelf proeven te nemen.”

(Bat. Ntbl.)

Boekaankondiging.

Wij ontvingen het eerste nummer met prospectus van een Geïllustreerd Nederlandsch-Indisch Magazijn, een aanvankelijk om de veertien dagen uitkomend tijdschrift, onder redactie van C. Bijl de Vroe, dat, volgens mededeeling op den omslag, „keur van novellen, schetsen, pittoresken, reisbeschrijvingen, historische verhalen en allerlei uit het leven in Nederlandsch-Indië” zal inhouden.

In haar prospectus zegt de commanditaire vennootschap, die het blad uitgeeft, hieromtrent het onder-volgende:

„Het Hollandsche, zoowel als het Indische publiek, geschreven leetuur in den vorm van novellen, schetsen, pittoresken, reisbeschrijvingen, historische verhalen, poëzie, allerlei enz. — op overwegend Indisch gebied — opgeluisterd door illustratiën, tegen matigen prijs, op geredde tijdstippen aan te bieden, ziedaar in hoofdzaak hetgeen ons bewoog tot het doen verschijnen van het N.-I. Magazijn.

Wij beoogen leetuur te geven. waartoe zich zelfs lieden, wien tot dusverre Andij min of meer onverschillig liet, zich zullen overtuigen, zoodat naar onze innige overtuiging ook in deze richting onder het grotere Nederlandsche publiek onwillekeurig de belangstelling in onze koloniën zal worden aangewakkerd.

Wij waarborgen te zullen leveren, naast oorspronkelijke pennenvruchten van met het Indisch leven vertrouwde medewerkers, — waarmede auteurs van naam — naar goede bronnen omgewerkte bijdragen.

Aan ons blad is verbonden een bekwaam illustrator, mede door en door bekend met het Indisch leven.

Daar specifiek politiek, partij, godsdienst- en vakbelang zorgvuldig uit onze kolommen zal worden geverend, zal de leetuur van het N.-I. Magazijn voor iedereen zijn.”

Wij begroeten natuurlijk met vreugde het verschijnen van een geïllustreerd blad, dat uitsluitend over onze Indiën zal handelen. Prentenboeken zijn een uitstekend middel tot leering ook voor de ouderen van dagen, vooral wanneer redactie en uitgevers zorg dragen, dat het kijken naar de prenten in den smaak valt. Dit heeft men ook bij dit nieuwe veertiendaagsch geschrift begrepen, want, na het weinige, wat de eerste aflevering nieuws te zien geeft, vinden wij als mededeeling op de laatste bladzijde, dat: „geleidelijk meer zorg zal aan het worden besteed aan de keuze van het ge-„halte der illustratiën”.

Van hetgeen wij in het eerste nummer mochten lezen, beviel ons „Een tocht in Soekaboemie” door mevrouw K. Knaap, wat frissche oorspronkelijkheid betreft, het beste. Over de meeste bijdragen kunnen wij trouwens nog geen oordeel vellen; na eene enkele, of soms twee bladzijden stuiten wij telkens op: (wordt vervolgd). Vergissen wij ons, wanneer wij meenen met „De huishoudster van kapitein Louis” reeds elders te hebben kennis gemaakt?

Wij wenschen der redactie van het nieuwe periodiek de kracht en de middelen toe, om van hare schepping iets werkelijk goeds en moois te maken. Zij zal, in dat geval, krachtig meewerken tot het doel, dat ook bij „Oost en West” op den voorgrond staat: „het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën „onder gansch het volk”.

Bij M. M. COUVÉE te 's-Gravenhage verscheen kort geleden van de hand van den heer F. FOKKENS, Oost-Indisch hoofdambtenaar met verlof, een boekje, waarvan wij de lezing ten zeerste aanbevelen aan allen, die belang stellen in den gang der inlandsche huishouding op Java.

Het heeft tot titel: „Het bevelen onderzoek naar den omvang der Gemeentelijke diensten op Java en Madoera” en is hoofdzakelijk eene terechtwijzing voor hen, die meenen, dat het in 1888 t/m 1893 gehouden onderzoek naar den verplichten arbeid der Inlandsche bevolking alleen zou hebben geloopen over de heerdiensten en niet over de gemeentelijke of desa-diensten.

Indien ons onlangs uitgekomen tweede gedeelte van het „Eindresumé” der onder leiding van den schrijver in 1888-93 gehouden onderzoekingen komt een overzicht voor, waarin ook de verschillende soorten van arbeid, die in z. g. desa-dienst werden (worden) gepresteerd zijn, opgenomen en omdat nu dit eindresumé niet is in den handel en in een vrij beperkt aantal exemplaren werd gedrukt, geeft hij in dit publiek geschrift een overdruk er van.

Drie en twintig bladzijden waren noodig om datgene te omschrijven, wat, buiten de gewone heerdiensten, van den desaman gevorderd wordt. Men ziet daaruit duidelijk, dat het onmogelijk zou zijn de desa-diensten af te schaffen, zonder een op onze Eur. leest geschoeid gemeentelijk beheer met eigen gemeentefinanciën in de plaats te stellen. Het desa-beheer moet, dunkt ons, nagenoeg volkomen gelijk en op gemeentelijke toestand van Europa in vervolgen tijden. De inrichting der brandweer in verplichten gemeentendienst b. v. bestaat in onze kleine gemeenten immers nog.

Ware het mogelijk, om alles zoo te regelen en te controleren, dat er geen misbruiken plaats konden hebben en werden de zeer bezwarende persoonlijke diensten ten bate der Inlandsche hoofden afgeschaft, dan was het pleit voorloopig beslecht, maar om te beseffen, hoe moeilijk dit is onder ons huidige regeringsstelsel en hoe dit dan ook reeds, te vergeefs, werd beproefd, leze men de brochure van den heer FOKKENS.

Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschr. voor Nijverh. en Landbouw in Ned.-Indië, Dl. LXV (1902) afl. 1.

Salverda; Insecten-beschadiging in djaticulturen, met naschrift van A. Seubert. — W. G. Leembruggen; Iets over enkele middelen om Caoutchouc-cultuur te bevorderen. — Dr. P. Anema; Analyse van gemengde mangaan- en ijzerertsen. — A. E. Kerkhoven; Leguminosen-bemesting toegepast op de theecultuur. — G. de Waal van Anckvean; Snoeien. — Het bereiden van Bouille Bordelaise. — Varia.

De Hollandsche Revue. 7e jaarg, (1902) afl. 6.

Karakterschets van Ds. J. W. Gunning (Director van het Zendinghuis te Rotterdam). Met portret en illustratiën.

De Indische Mercur, 25e jaargang (1902) No. 28.

Rusland en Australië tegenover de suikerconventie. — Opstellen uit de praktijk der koffiecultuur III. — Koloniale Staten van Suriname. — Immigratie in Suriname. — De cultuur van reukstoffen. — Request in zake bevoelingswerken op Java. — Verkoop van Sumatra- en Borneo-tabak. — Uitvoer naar Zuid-Afrika. — Het openbreken van kokosnoten. — Mededeelingen uit 's Lands Plantentuin. — Depositenbanken en Spekulationsbanken. — Frankrijk en zijne koloniën. Verslagen: De Nederl.-Indische Handelsbank. — Proefstation Kagak. — Babat-Djombang Stoomtram-Maatschappij, enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	18 Juli	1 Aug.	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	25 " 8 "	"	11.30 's av.
Genua, Nederland,	29 " 12 "	"	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	22 " 5 "	"	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	26 " 9 "	"	7.45 v.m.
Brindisi, Eng. dienst,	18 " 1 "	"	l. — mid.
Napels, Duits. dienst,	21 " 4 "	"	9.45 's av.
Via Marseille; Supplettoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 v.m.			
Via Napels; Supplettoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.			
MAIL SURINAME.			
St. Nazaire, Fr.,	8 Aug.	8 Sept.	7.45 v.m.
Amsterdam, Nederl.,	31 Juli	14 Aug.	11.20 's av.
Souphampton, Eng.,	21 " 4 "	"	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.
Via Genua den 3n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

Wegens **UIT**breiding der **IN**richting
voor schoenen naar maat, uitverkoop van **ALLE** voorradige
GOEDEREN tegen veel verminderde prijzen.

MIDDELKOOP's Schoenmagazijn,
Korte Houtstraat 1,
Den Haag.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.
Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
Iedere abonné ontvangt tot 1 Januari 1903 de nummers gratis.
DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE YEERTIEN DAGEN.
De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Verhuizingen door geheel Europa (onder garantie).

Attesten
ter inzage
van af 1888.

Manden en
Kisten gratis in
bruikleen.

BERGPLAATS voor **INBOEDEL'S.**

F. H. BOTHE,
21, VEENESTRAAT - DEN HAAG.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.
Nouveauté's voor elk seizoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Ardjoeno	26 Juli	7 Aug.	12 Aug.	31 Aug.	2 Sept.
Soembing	9 Aug.	21	26	14 Sept.	16
Goentoor	23	4 Sept.	9 Sept.	28 Sept.	30 Sept.
Oengaran	6 Sept.	18	23	12 Oct.	14 Oct.
Gedé	20	2 Oct.	7 Oct.	27	29
Merapi	4 Oct.	16	21	10 Nov.	12 Nov.
Sindoro	18	30	4 Nov.	24	26
Salak	1 Nov.	13 Nov.	19	8 Dec.	10 Dec.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opge maakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

JAC. MOULIJN,

Opticien, Instrumentmaker,

2e Wagenstraat 95, Den Haag,

TELEFOON 704.

BRILLEN en PINCE-NEZ.

Voorschrift van Heeren Doctoren.

Artikelen voor Ziekenverpleging, Verbandstoffen,
Breukbanden, Suspensoren enz.

Aanleg en onderhoud van
TELEFOON en ELECTRISCHE SCHELLEN.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af f 0.60.

Nieuwe Schuiflampen met

Gloeilicht van af f 5.50.

Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht
van af f 17.

Surpriselamp

met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.

NIEUWE

Geijser-Badkachel,

Nieuwste systeem,
met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie
en kosteloze plaatsing, f 60.

20a, Korte Houtstraat, Den Haag.

Telefoon 1207.

Palm & van Amstel,
BATAVIA.

Beheer van boedels, bezittingen en
ondernemingen.

Bankierszaken.

In- en Verkoop van Effecten.

Inkoop van coupons in Europa be-
taalbaar.

Beleeningen op effecten.

Hypotheeken.

Voorschotten op producten naar Europa.

Controleeren en bijhouden van admi-
nistraties.

Zee-verzekering (passagiersgoederen,
verblijf in noodhaven.

Verzekering van geldswaarden per post
verzonden.

Incasso's.

Nederlandsch-Indische
Effectenbank.

4 pCt Pandbrieven

groot f 500.—, f 250.—, f 100.— en f 50.—.

Deze pandbrieven zijn niet aan uit-
loting onderhevig; de coupons zijn per
1 Juli en 1 Januari betaalbaar te
BATAVIA en te 's-GRAVENHAGE.

Koers van uitgifte 100 pCt.

Nederlandsch-Indische
Deposito-Bank.

NEEMT GELDEN IN DÉPOSITO

voor 12 maanden à 4 pCt. per jaar

„ 6 „ „ 3 „ „ „

„ 3 „ „ 2½ „ „ „

terwijl over onmiddellijk opeischbare gelden
2 pCt. per jaar vergoed wordt.

Het onderpand der deposito's bestaat in
hoofdzak uit de **4 pCt. Obligatiën** waarin
de **Javasche Bank** haar kapitaal en
reservefonds mag beleggen.

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

TWEEDE

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

Brand-Ass'tie. Mij. „de Oosterling”.

Brand-Ass'tie. Mij. „Insulinde”.

TEEKENEN ALLEEN TEGEN BRANDGEVAAR.

Nemen alle risico's voor gemeenschap-
pelijke rekening.

Kapitaal te zamen f 9.405.000.—

Reservefondsen ± „ 460.000.—

SLUITEN VERZEKERINGEN OP:

Gebouwen,
Goederen, Producten,
Meubilair

op zeer gunstige voorwaarden.

Palm & van Amstel,
BATAVIA.

EERSTE

Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven
tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 11.

DIRECTEUREN:

Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, Mr. Dr. W. P. J. BOK.

ADJUNCT-DIRECTEUR:

P. DEURINK.

Export. Engros. Detail.

K. NIEUKERKE

Noordeinde 12. -- Den Haag.

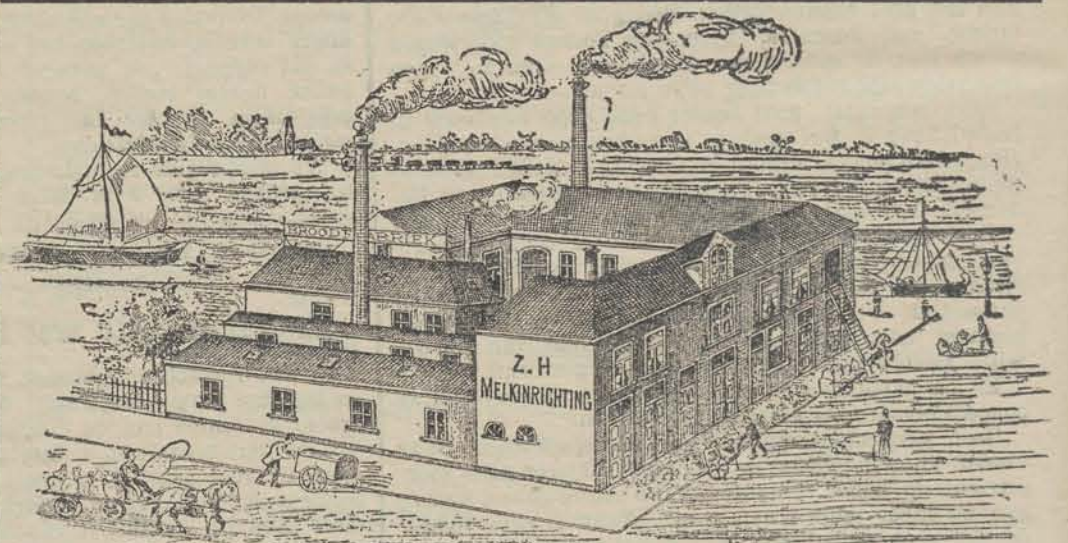
De Firma belast zich met iedere opdracht tot levering van
goederen naar OOST of WEST, en garandeert goede, onge-
schonden aankomst.

Bij eventuele bestelling wordt dringend verzocht mede te
deelen of men handelaar of particulier is.

Handelaren geven tevens referentiën op.

K. NIEUKERKE, Den Haag.

Telefoon No. 637.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Rijswijksche Weg,

heeft haren **snellen bloei** te danken aan het leveren van heerlijk brood uit de
ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Bijzondere aanbeveling verdient ons allerwege beroemd

ZOET ROGGEBROOD.

In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend
ge waarborgd is.

Koninkl. Nederl. Mandenfabriek en Magazijnen
Firma W. F. VAN VLIET.

Serre-Meubelen en Decoratie.

NOORDEINDE 158.

Volières, Vogelkooien.

Lange Beestenmarkt 4-6, Den Haag.

E WEKKER,

Coöperatieve Vereeniging.

Afdeling „huisarbeid”,

Zeestraat 31, Den Haag.

Hoeker's Aardewerk.

Friesch Houtsnijwerk.

MAGAZIJN van **BEHANGERSARTIKELLEN.**

Meubeleering.

Stoffeering.

Decoratiën.

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

DEN HAAG.

LEIDEN,
STATIONSWEG 19.

Eerste Modes.

GEDEMPTBURGWAL 8,

bij de WAGENSTRAAT.

E. v. d. Horst.

MAGASIN de SOLDES.

DELFT,

21, CHOORSTRAAT.

Nieuwste Garneering.

Grootste keuze **echte LYONSCH ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere
kledingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,
voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden,
worden gaarne omgeruild.

Stalen worden op aanvraag franco toegezonden.